

Naročnina

za državo SHS:

na mesec Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:

mesečno Din 30

Sobotna izdaja:

celoletno

v Jugoslaviji Din 40

v inozemstvu 60

SLOVENE

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredništvu telefon 50, upravnništva 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Čekovni račun: Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inzerate) Sarajevo 7.563, Zagreb 39.011, Praga in Dunaj 24.797.

Cene inzeratov:

Enostopna petlinna vrsta mali oglasi po Din 1:50 in Din 2:—, večji oglasi nad 45 mm višine po Din 2:50, veliki po Din 3:— in 4:—, oglasi v uredniškem delu vrstica po Din 6:—.

Pri večjem naročilu popust.

Izhaja vsak dan izvenredno ponedeljka in dneva po prazniku ob 4. uri zjutraj.

Poštnina plačana v polovici.

Intriganti na delu.

V nedeljo je objavila belgrajska »Politika« uvodnik pod naslovom »O postanku krize«, kjer navaja, kako se je Radić pogajal s sedanjo vlado. »Politika« našteva sledeče pogoje, ki jih je Radić baje stavil sedanji vladi za svoje sodelovanje:

1. Na Hrvatskem se ustanovi bansko dostojanstvo; ban bi bil podpredsednik ministrskega sveta, bival pa bi stalno v Zagrebu. 2. Banova oblast bi se raztezala na Hrvatsko, Slavonijo, zapadni Srem, Medijumurje, Dalmacijo brez Kotora ter na Bosno in Hercegovino brez sarajevske oblasti. 3. Vsako belgrajsko ministristvo bi imelo v Zagrebu svojega podtajnika, ki bi stalno bival v Zagrebu. 4. Hrvatski sabor bi imel poseben delokrog, toda ban in državni podtajniki ne bi bili odvisni od hrvatskega sabora, ampak od belgrajske narodne skupščine. 5. Stalna armada naj bi se reducirala na polovico, hrvatski vojniki pa naj bi služili doma. 6. Hrvatska carina naj bi bila samostojna.

Kdor količkaj pozna Radićevo politiko, in kdor te »senzacije« prebere, se mora prijeti za trebuh in se smejeti dvajset let skupaj! Da pokažemo le eno točko: »Politika« navaja kot enega izmed Radićevih pogojev, da on, Stipica Radić, zahteva, naj bi bil ban odgovoren ne hrvatskemu saboru, ampak belgrajskemu parlamentu! To je pač tisto, kar bi radi videli v Belgradu, nikdar pa ne more tako bedaste zahteve postaviti Radić, ker bi taka zahteva pomenila zanj političen samomor!

Že iz te ene navedbe o »Radićevih pogojih« je razvidno, da so vsi »pogoji«, ki jih navaja »Politika«, navadna izmišljotina in prosta laž, in sicer tako navadna laž, da ji verjame v Sloveniji morda kakšen Žerjav in njegovi podrepani, toda med Arnavti ne boste našli niti zadnjega pastirja, ki bi takim bedarijam verjel!

Politične veselice, ki jo poskuša uprizoriti opozicija preko »Politike«, ki je znan dvorezen list, pa s tem še ni konec. »Politika« navaja dalje, da je minister notranjih zadev g. Nastas Petrovič na svojem zadnjem obisku v Zagrebu stavil Radiću sledeče protizahteve: 1. Radić mora priti v parlament in priseči. 2. Priznati mora monarhijo in dinastijo Karagjorgjevičev. 3. Priznati mora vidovdansko ustavo. 4. Odreči se mora vsem zahtevam glede armade in 5. Odreči se mora vsem zahtevam glede samostojnih hrvatskih carin!

Kdor bere te »protizahteve«, ki jih navaja »Politika«, jih ne more razumeti drugače, kakor da si misli, da jih je napisal brat g. Svetozara Pribičevića v vselem razpoloženju v znani belgrajski politični krčmi »Kod tri šesira« in jih nesel še gorke kot »burek« ob 2. uri zjutraj v uredništvo »Politike«. Tudi tisti ljudje, ki Srbom ne pripisujejo posebnih političnih talentov, vendar ne smejo smatrati gosp. Nastasa Petroviča za takega političnega kozla, za kakršnega bi ga nam radi predstavili politični in vojaški intriganti, ki vale svoja politična jajca v »Politiki«.

Naravnost klasična pa je pripomba ljubljanskega »Jutra«, da »Radić teh pogojev ni sprejel niti se ni odrekel svojih«. To vé vendar vsak otrok! Pogojev, ki jih navaja »Politika«, namreč sploh bilo ni! Ne »pogojev« z ene in ne »pogojev« z druge strani!

Pri vsem tem se pa moramo vprašati: Zakaj vendar priobčujejo belgrajski listi take bedarije? Ali hočejo imeti za bedake nas? Ali mislijo tam doli, da sta Slovenija in Hrvatska kakšen »arnavtluk«?

Odgovor na to vprašanje pa ni posebno težak. Stvar je enostavno ta: Belgrajska »porodica« z vsemi svojimi bivšimi ministri in svojimi ministrskimi načelniki vred čuti, da se ji majoje tla pod nogami in da se bliža konec »aradam« na državne stroške, če se uveljavi sedanji vladni sistem, zlasti pa še, če bi bil zakon proti korupciji sprejet. Za-

to delajo opozicijski belgrajski listi s »Politiko« vred samo in edino na to, da sedanja vlada pade! »Ich kenne meine Pappenheimer«, je rekel Wallenstein, ki je znal brati v zvezdah, dokler ni ene črke spregledal.

Danes čutijo Srbi sami, kako se centralizem maščuje nad njimi sami! Oni so ga vpeljali, niso pa računali, da je možna v državi tudi »prečanska« večina v parlamentu. Ne pa samo »prečanska«, ampak pred vsem večina poštenja! Pašičevci so računali, da bodo mogli držati srbsko ljudstvo kot večnega volička vpreženega v težke telege, oni pa mu bodo pili na večno njegovo kri. Upajmo, da so se nekoliko zmotili. Vpliv severne kulture je danes tudi v Srbiji že tako velik, da se tudi srbska »marva in stoka« ne bo dala trajno držati pod zelenaškim gospodstvom belgrajske

»porodice«, ampak počasi se bo tudi tista nesrečna, zatirana in od belgrajskih zelenašev izmzgavana »stoka in marva« dokopala z našo najiskrenejšo pomočjo tako daleč, da bo svoje pijavke strla v prah in pepel!

Pravijo, da so Srbi nas osvobodili Avstrije in avstrijskega tiranstva. Prav — nič ne rečemo. Ravno tako ali pa še bolj gotovo pa je, da si bomo mi Slovenci in Hrvatje prizadevali z vso močjo, da osvobodimo srbsko ljudstvo, to je tisto od belgrajske »porodice« tolikanj zaničevano »stoku in marvu«, njenega domačega tiranstva!

Zato nas puščajo vse intrige belgrajskih »porodic« hladne in mrzle. »Dies irae, dies illa« se bliža tudi slavnoznanim »porodičarjem« v Belgradu.

Brezplodni razgovori o širši koncentraciji.

PASIČ IZJAVLJA, DA SE JE UDAL ŽELJI KRONE PO RAZŠIRJENI KOALICIJSKI VLADI. — JASEN ODGOVOR VLADE.

Belgrad, 14. okt. (Izv.) Danes je bilo v predsedništvu vlade mnogo sestankov, ki so se nanašali na stališče, ki so je zavzeli radikali po želji krone, da se današnja vlada razširi. Predpoldne je bil Davidović v enourni avdienci pri kralju. Radikali so pričakovali, da bo ta avdienca prinesla odstop Davidovičevega kabineta. Toda so se prevarili, kakor že večkrat. Ko je Davidović pri vrnitvi iz dvora videl razpoloženje ljudstva, ki se je zbralo pred predsedništvom, da zve za uspeh avdience, je kratko razložil položaj: »Vlada ni odstopila.« Pri teh izjavah je vlada vstrajala tudi zvečer po sejah.

Vlada je jasno uvidela, da se radikali trudijo, vlado kompromitirati in jo privedi do demisije, nato pa onemogočiti vsak sporazum za koncentracijo. Na ta način hočejo poslabšati položaj, otvoriti krizo in igrati kraljevo željo, da se vlada začne razgovarjati z radikali z namenom, da se ustvari širša koalicijska vlada. Ako hočejo radikali vstopiti v vlado, je ta pripravljena jih sprejeti in sicer tako, da se opredelijo za njeno politiko.

Sicer pa vladni krogi mislijo, da dokler imajo zaupanje parlamenta in krone, nimajo nobenega razloga za odstop. In zato vsi ti razgovori, ki so se in se bodo še vršili za ustvaritev koncentracijske vlade, ne pomenijo nobene krize, niti kritičnega položaja za vlado, pač pa tendenco vlado razširiti. Pričakuje se, da bo jutrišnji dan prinesel več jasnosti v tem pogledu.

Vladni krogi so mirni, ker je vpraša-

nje, ali se vlada razširi ali ne, odvisno od radikalov, kar po mišljenju vladnih krogov ne vpliva na položaj same vlade.

Pašič je dal danes v svojem klubu pjasnilo o položaju. Ponovil je vse, kar se je dogodilo v teh dneh med njim in vlado. Izjavlja, da se je uklonil želji krone, da stopi v stik z vlado in pristane na to, da sprejme v načelu osnovo dvora, da se vlada z radikali razširi, predhodno pa zahteva njen odstop. Od Davidoviča da je dobil odgovor, da se morajo radikali jasno izjaviti za sporazum, ako hočejo v vlado, in sprejeti njen program, izražen v deklaraciji.

Ako se hoče Pašič pogajati, se bo pogajal v korist stranke, ne v korist vlade; kajti vlada ima tako večino, da ji ni treba podpore radikalov. Ako so radikali za iskren sporazum, morejo vstopiti v vlado kot vsaka stranka, ki se je izjavila za njeno politiko.

Pašič in Jovanović sta imela danes sestanek na Pašičevem stanovanju. Tja je prišel tudi Svetozar Pribičević prositi milosti od Pašiča in da se pokaže, da je še živ in da Pašič nanj ne pozabi.

Pribičević je s Pašičevega stanovanja odšel zelo nezadovoljen. Pred Pašičevo hišo ga je čakal nek gospod, o katerem se je govorilo, da ga je poslal Žerjav, da takoj izve za uspeh, ki ga je Pribičević dosegel. Zanimivo je, da je bil Pribičević zelo malobeseden in da ni imel mnogo povedati dotičnemu gospodu.

Zakon proti korupciji v odboru.

Belgrad, 14. okt. (Izv.) Odbor za proučevanje zakona proti korupciji je imel predpoldne sejo. Pravosodni minister dr. Hrasnica je raztolmačil glavna načela tega zakona. Radikali so proti zakonu pokazali veliko nerazpoloženje. Vidno sta pokazala to radikala dr. Andrić in Velja Popović. Njima se je pridružil samostojni demokrat dr. Srgjan Budisavljević, ki ne najde v zakonu nobene dobre strani. V imenu Jugoslovanskega kluba je govoril dr. Hohnjec.

Dr. Hohnjec je naglasil, da se je SLS vedno borila proti korupciji in zahtevala zakonsko obrambo proti temu zlu, ki pije kri iz odprtih žil gospodarskega in državlanskega telesa in ponižuje našo državo v inozemstvu. Ta zahteva se je pojavila za časa narodnega predstavištva. Dobro se spominjamo, kako je leta 1919. in 1920. nek hrvatski zastopnik iz Primorja zapisaval po vrsti vse slučaje korupcije, ki so se dogajali. V kratkem času jih je naštel toliko, da je s strahom nehal.

Zahtevali smo specialni zakon proti korupciji, ki se je širil. Ta zahteva se je večkrat pojavila v ustavotvorni zakonodajni skupščini, pa se je vedno razbila ob čvrstih vrstah radikalno-demokratske koalicije. Sedaj je končno prišel čas za ustvaritev zakona, ki ga zahtevajo Srbi, Hrvati in Slovenci. V času, ko se pripravlja sporazum, se mora najprej odpraviti ono zlo,

ki zastruplja odnošaje med Srbi, Hrvati in Slovenci.

Nato je polemiziral z Veljo Popovićem, ki je zanikal potrebo tega zakona. Naglašal je, da so mnogo bolj potrebne socialne in prosvetne preosnove. Temu je dr. Hrasnica pritrdil, toda baš v naši državi niso dosedanja vlastodržci pokazali niti malo smisla za zboljšanje socialnih razmer. Ako bi čakali na socialne preosnove v naši državi, ne bi ljudstva nikdar rešili zla korupcije. Dobre in potrebne so prosvetne preosnove, ali proti korupciji v današnjih razmerah so brezpredmetne. Trditelj zastopnika samostojne demokratske stranke, da so sedanjo vlado za predlog tega zakona vodili politični razlogi, govornik z ironijo odbija, navajajoč, da so tudi samostojni demokrati stavili zakonski predlog proti korupciji, toda vsi ti gospodje niso postopali iz političnih, ampak iz stvarnih razlogov. Govornik izjavlja v imenu kluba, da bo glasoval za zakonski predlog.

V imenu demokratske stranke je govoril za predlog Tukanac. V imenu HRSS je govoril Stanko Šibenik, ki je iz juridičnih razlogov odklonil predlog samostojnih demokratov; dr. Košutić je izjavil, da bo HRSS glasovala za predlog. V imenu srbskih zemljoradnikov je govoril Dule Dimitrijević.

Minister dr. Hrasnica je odgovarjal na ugovore radikalov in samostojnih demo-

kratov in izjavil, da vlada ne sprejme predloga, ki ga je stavil Grisogono v imenu samostojnih demokratov. Načelna debata je bila nato zaključena. Jutri bo najprej načelno glasovanje, nato pa se prične specialna debata.

Razmejitev pri Žireh prekinjena

Žiri, 14. okt. (Izv.) Razmejitvena komisija je te dni na licu mesta odločevala o meji med našo državo in Italijo na podlagi sanmargheritske pogodbe. Meja pri Žireh je bila po tej pogodbi tako nenaravno določena, da je gospodarski interes obmejnega prebivalstva naravnost ogrožen. Prizadeto prebivalstvo, ki misli, da je na sklenjeni pogodbi mogoče še kaj spremeniti, mirno pa s strahom pričakuje, kako bo končno odločena njegova usoda. Italijanska delegacija je hotela že itak nenaravno mejo pri definitivni njeni določitvi izkoristiti in ni prišlo do sporazuma. Danes je prisel v Žiri polkovnik Drašković in komisija je svoje delovanje prekinila, morda za več tednov, dokler ne dobi obojestranskih podrobnih instrukcij. Po sanmargheritski pogodbi je pa meja tako nesrečna, tako nenaravno potegnjena, da bo obmejno prebivalstvo strahovito trpelo, naj se meja končno kakorkoli potegne. Zato bo glavna naloga naše države, da prebivalstvu omogoči življensko eksistenco. Posestniki, ki imajo posestva na obeh straneh meje, so strahovito udarjeni in dolžnost naše vlade bo, da jim z liberalnim ne birokratskim postopanjem omogoči oskrbo na dve državi deljenih gospodarstev.

Seja odbora za pomoč oškodovanim.

Belgrad, 14. okt. (Izv.) Popoldne se je sestel odbor za hitro pomoč oškodovanim vsled poplave. Govorili so o predlogu, ki se nahaja v zakonskem načrtu glede kredita 10 milijonov dinarjev. Minister za poljedelstvo dr. Kulovec je poročal, kaj je vlada dosedaj storila. Od 5 milijonov, ki se nahajajo v proračunu, je bivši notranji minister razdelil 1 milijon, za ostali denar pa sedanja vlada ne ve, kje je, ker ga je notranji minister potrošil v druge svrhe.

To je nov slučaj, kako je prejšnja vlada kredite, ki so bili določeni v proračunu, potrošila v strankarske namene. Nova vlada je dala en in pol milijona dinarjev za oškodovance od poplave iz rezervnih proračunskih kreditov. Po nalogu ministrskega sveta se daje oškodovancem posojilo 9 milijonov in 50 vagonov koruze kot pomoč in 3 milijone, nabranih iz prostovoljnih prispevkov.

Finančni minister je izjavil, da je izdal naredbo, da se oprostito davka tisti, ki so trpeli vsled povodnj. Zahtevanega kredita 100 milijonov dinarjev ne more dati, ker mu ne dovoljujejo sredstva. Ves ta denar je bil vsled brezobzirnosti prejšnje vlade potrošen. Na predlog muslimana Bačića bo ta vprašanja proučil ministrski svet. Seja se bo nadaljevala, kadar bo sklepal ministrski svet o teh vprašanjih. Na ta predlog je finančni minister pristal.

Seja je bila zaključena in odgodena do sobote.

VTIS RADIĆEVEGA GOVORA V VRPOLJU.

Belgrad, 14. oktobra (Izv.) Poslednji Radićev govor v Vrpolju je vzbudil v Belgradu razne govorce. V opoziciji se pričakuje, da je Radić zadal s tem govorom najkrepkejši udarec Davidovičevi vladi in za pečatil njeno usodo. Opozicijski krogi računajo, da bo po tem govoru prišel obstanek vlade na tehtnico. Predsednik zemljoradniškega kluba je o tem govoru izjavil naslednje: Radić je slabo govoril za razvoj političnega položaja. Radić je pokazal, da mu ni mnogo na tem, da bi sedanja vlada delala z uspehom in mesto, da bi z govorom vladi pomagal, ji je še škodil.

PRIHOD ODPOSILANSTVA IZ JERUZALEMA.

Belgrad, 14. okt. (Izv.) V četrtek prišpe v Belgrad odposlanstvo iz Jeruzalema, da izroči kralju najvišje odklonjanje jeruzalemskega patriarha. Deputacija prihaja tudi v politični misli. Ponudila bo kralju pokroviteljstvo nad svetim grobom.

POGAJANJA Z MAŽARSKO.

Belgrad, 14. okt. (Izv.) V zunanjem ministru se je vršila seja naših izvedencev za pogajanja z Mažarsko. Seje se je udeležil načelnik naše delegacije dr. Ninč. Izvedenci so proučavali vprašanja, ki se nanašajo na izdelavo načrta železniške pogodbe. Sklenili so, da se bo tekom tedna seja z mažarskimi izvedenci nadaljevala in da bodo začeli z izdelavo načrta. Razen tega so razpravljali o načrtu pogodbe za ukinitve sekvistrov. V ponedeljek se seja nadaljuje, ko se vrnejo člani naše delegacije za pogajanja v Benetkah.

PRITOŽBA BAJRAM CURA.

Belgrad, 14. okt. (Izv.) Bajram Cur je poslal Društvu narodov obtožbo proti naši državi. V obtožbi navaja mnogoštevilne slučaje preganjanja in ubijanja Albancev od strani naših oblasti. Ta obtožba je bila sporočena naši vladi. V notranjem ministru zbira s nov za odgovor na obtožnico. V odgovoru se bo naglasilo nelojalno zdržanje današnje albanske vlade, ki ne samo, da vzdržuje albansko iredento, ampak v sporazumu z Bajram Curom pošilja k nam razbojniške čete in sprejema v službo roparje, ki so pobegnili pred našimi oblastmi vsled razbojniških akcij.

Beneška konferenca.

DR. RYBAŘ

O NALOGAH KONFERENCE.

Trst, 14. oktobra. (Izv.) »Piccolo« priobčuje pogovor svojega beneškega poročevalca s predsednikom jugosl. delegacije beneške konference dr. Rybařem. Dr. Rybař je izjavil, da mora beneška konferenca podrobno in končno veljavno razčistiti sledeča vprašanja, tičoč se Reke: razdelitev arhivov raznih reških oblasti, vprašanje vodovoda električne centrale in bolnišnice, končno vprašanje državljanstva in opcijske pravice. Na dnevnem redu bo tudi vprašanje jugoslovanske narodne manjšine na Reki, ki se bo pač rešilo enostavno temeljem recipročnega načela. Sicer je pa večina vprašanj v glavnem rešenih itak že v določbah rapalske, svetomargheritske in in triansonske pogodbe. — Kar tiče ureditve meja, je treba to vprašanje pač predvsem spraviti s sveta, ako naj se res vsa vseh vprašanja med Italijo in Jugoslavijo končno veljavno razčistijo in preprečijo vsa nadaljna nesporazumljenja. Opozarja posebno na nevzdržne mejne razmere pri Planini. — Konferenca utegne razpravljati tudi o tarifarnih vprašanjih, za kar bo prilika, ko se dne 15. t. m. snide v Benetkah komisija na južni železnici interesiranih držav.

O zadrskem vprašanju je izjavil dr. Rybař, da so meje tam končno veljavno določene. Za Zader je seveda težavno, da ga je s politično mejo odrezala od zaledja carinska meja. Toda temu pač ni pomoči. Jugoslavija je bila predlagala za Zader avtonomijo v okviru Jugoslavije, a je bila zavrnjena. Sedaj pač ne more odpirati svoje carinske meje z vrati na Zader. Kolikor se da carinsko postopanje na meji omiliti in olajšati, se je že zgodilo.

Italija.

NOVE SPLETKE V MATTEOTTIJEVEM PROCESU.

Rim, 14. oktobra. (Izv.) V zadnjem času se pojavljajo novi napori fašistovskih krogov, da se spelje Matteottijev proces na krivo sled in fašistovska stranka kot taka reši vsake odgovornosti na zločinu. Potom »Serenae« so vrgli v svet senzacionalno poročilo, da je podal Dumini končno popolno izpoved. Glasom te izpovedi je Dumini čisto sam na svojo lastno pest sklenil in organiziral napad na Matteottija, ki se je pa zopet brez njegove krivde završil z Matteottijevo smrtjo. Dumini pripoveduje: Italijanski social-komunisti so razvijali v inozemstvu veliko delavnost, ki jo je vodila očitno ena ter ista roka. Središče je bil Pariz. Dumini je v Parizu nekega dne srečal posl. Matteottija in kmalu nato je bil umorjen tajnik fašistovske organizacije v Parizu — Bonservizi. Morilec so bili komunisti in Dumini je imel vtis, da mora o stvari kaj vedeti Matteotti. Sklenil je, da dobi Matteottija v pest in ga prisili na izpoved, če ne izlepa, pa izgrda. Odšel je v Rim in brez vednosti kateregakoli fašistovskega voditelja ali funkcionarja organiziral napad na Matteottija. Matteottija so vrgli v avtomobil, kamor so sedli z njim Duminijevi pomočniki, dočim je Dumini sam vodil avtomobil. Ko se je Dumini čez nekaj časa ozrl v avtomobil, je videl, da je Matteotti mrtev. Tovariši so mu rekli, da so Matteottiju, da zaduše njegove krike, z njegovim lastnim jopičem zavili glavo. Matteotti se je pri tem zadušil. — Tako »Serenovo« poročilo, ki je pa po že doslej popolnoma ugotovljenih dejstvih ovrženo.

Kar tiče šestega sokrivca Malacrija, ki so ga nedavno aretirali v Marseilleu, ostopanje za izročitev še ni končano, a

se izvrši v kratkem. Italijanska nota, ki zahteva izročitev, označuje Malacrija kot sokrivca na premišljenem umoru.

Strokovnjaki doslej še niso podali mnenja; rok za to poteče koncem tek. meseca. V poučenih krogih zatrjujejo, da utegne avtomobilsko mnenje o vprašanju, ali so Matteottijevo truplo pokopali na mestu, kjer so ga našli, takoj po umoru ali pa šele kasneje, prinesli presenečenja.

28. OKTOBER.

Rim, 14. okt. (Izv.) Minulo nedeljo se je sešel vodilni odbor Invalidske zveze in sklenil, da se ne udeleži proslave 28. oktobra (fašistovskega pohoda na Rim). Kakor znano, je bila enak sklep sprejela tudi Zveza vojnih udeležencev (kombatentov). Ta nastop obeh mogočnih organizacij, katerim si fašizem pač ne upa očitati defetizma, je fašistovske kroge zelo nemilo dirnil. Fašistovski listi pišejo, da bi si bili organizaciji ta nastop lahko prihranili, ker je fašistovska stranka itak sklenila, da se proslavi letos 28. oktobra zgolj v okviru stranke; splošno narodnega značaja bo ta dan le ena prireditev: prisega narodne milice kralju.

POLOŽAJ VLADE VEDNO TEŽJ.

Rim, 14. okt. (Izv.) Spričo odločnega odpora vseh nefašistovskih krogov proti sedanjemu diktatorskemu režimu — v zadnjem času tvorijo nova dejstva Livorno in sklepi kombatentov in invalidov, da se ne udeleže proslave 28. oktobra — smatrajo v opozicijskih krogih položaj vlade kot nevzdržljiv. To pa tembolj, ker se bo v bodočem zasedanju parlamenta vladna večina menda razbila — kombatenti nameravajo namreč ustanoviti svojo lastno parlamentarno skupino.

Značilno za miselnost Mussolinija in njegovih krogov je dejstvo, da se Mussolinijevo glasilo »Popolo d'Italia« maščuje za napade opozicije na ta način, da se škodoželjno roga nad padcem — Macdonalda, na čegar moralno oporo se je opozicija zanašala. Z Macdonaldovim padcem — piše Mussolinijevo glasilo — je zapadel tisti laburistovski eksperiment, ki naj bi po napovedi Gino Baldesija uvedel v zgodovini človeštva novo dobo. Macdonald je potolčen, a Mussolini stoji trdnjeje nego prej.

Angleško - turški spor.

Pariz, 14. oktobra. (Izv.) Odgovor turške vlade na zadnjo angleško noto glede ureditve spornega obmejnega vprašanja v Iraku smatrajo v angleških krogih za nezadosten. Če Turčija do sobote ne bo dala ugodnejših izjav, utegne položaj postati resen.

Angora, 14. oktobra. (Izv.) Kemalpaša se vrne v soboto v Angoro. V soboto se sestane tudi turški parlament.

Ženeva, 14. oktobra. (Izv.) Izmet-paša je pri generalnem tajniku Društva narodov protestiral zaradi angleške note in poudarjal, da se Anglija ni držala določb začasnega premirja, sklenjenega glede mošulskega vprašanja.

Angora, 14. oktobra. (Izv.) Turška vlada izjavlja, da se ne bo nikdar odrekla Mosulu.

MAC DONALDOV VOLIVNI GOVOR.

London, 14. oktobra. (Izv.) Mac Donald je včeraj govoril v Glasgou. Govoril je o zadevi urednika Campbellella in o ruskem posojilu ter zatrjeval, da je vlada dovolila to posojilo samo zato, da se dvigne angleška industrija s pridobitvijo tako obsežnega trga kot je ruski.

FRANCOZI PROTI ZEPPELINOM.

Pariz, 14. okt. (Izv.) Minister za zračno plovbo Laurent je izjavil sodrniku »Matina«, da bo Francija zahtevala v smislu mirovne pogodbe, da se delavnice za zrakoplove tipa Zeppelin v Friedrichshafenu razdro.

Z R. III. na poti v Ameriko.

Ko bodo dobili naši bralci in bravke te vrstice v roke, je »Zeppelin« najbrž že v Ameriki. Iz Friedrichshafena se je dvignil v nedeljo zjutraj ob tričetrt na sedem, je prišel ob pol devetih v bližino francoskega mesta Belfort, ob pol treh je bil že pri Rochefortu ob francoski atlantski obali, ob pol štirih se je peljal nad mestom Bordeaux, ob pol desetih zvečer je bil nad najsevernejšo špansko točko. Vozil je s poprečno hitrostjo 110 do 180 kilometrov, mestoma tudi do 200 km. Od evropske celine se je odcepil proti Azorom, od tam pa naravnost proti zahodu, proti Ameriki. Njegovi radio-aparati so preslabi, da bi ostal še nadalje v zvezi z Evropo. Pač pa je prišel kmalu v območje ameriške postaje v Chanttanu in ta je že poročala, da je vse v redu in da se moštvo dobro počuti. Če bo šlo tako naprej, so rekli, bo prispel Z. R. III. v Ameriko v noči od torka na sredo ali pa najkasneje v sredo zjutraj. Ko se je poslavljala ladja od Evrope, je brzojavil dr. Eckener, njen graditelj in voditelj: »Po lepi in enakomerni vožnji čez

francosko sredogorje smo preleteli ob pol štirih izliv Gironde in smo se poslovili od evropske celine. Peljemo se s poprečno hitrostjo 117 kilometrov na uro; ladja in stroji v najlepšem redu, razpoloženi na krovu izvrstna.«

V Ameriki seveda mrzlično pričakovanje, avtomobili, radio, posebni vlaki, vse pripravljeno. Amerikanci priznavajo, da je Z. R. III. tehniško nad njih znano zračno ladjo »Shenandoah«.

Italijanska ljudska stranka.

Rim, 12. oktobra.

Zaradi posebnega položaja katoliške cerkve v italijanski državi je bilo politično udejstvovanje italijanskih katoličanov vedno podrejeno ozirom na višje interese cerkve in po njih uravnano in omejeno. Rimsko vprašanje še vedno ni rešeno in mirno, neovirano izvrševanje mnogostranskih nalog sv. stolice je še vedno več ali manj odvisno od dobre volje italijanske vlade. To okolnost je znal Mussolini spretno izkoristiti v dobro fašizmu. Zavzel je nasproti cerkvi prijazno stališče, sprejel v svoj program versko narodno tradicijo in uvedel v šole verski pouk. Jasno je, da cerkveni krogi vsega tega niso mogli ravnodušno prezeeti, najsi tudi je istina, da verska verna fašizma ne izvira iz iskrenega verskega prepričanja, ampak deloma iz nacionalnih deloma pa iz čisto navadnih strankarsko-političnih namenov.

Fašizem bi si rad trajno ali vsaj za dolgo dobo zagotovil neomejeno vladno v Italiji. Na poti do tega cilja sta mu bili od vsega početka predvsem dve veliki ljudski politični organizaciji: socialistična in ljudska stranka. Prvo je skušal fašizem ubiti z nasiljem, drugo pa predvsem s tem, da je sprejel v svoj program obrambo verske tradicije in da si je z raznimi drugimi, veri in cerkvi prijaznimi ukrepi obvezal visoke cerkvene činitelje, del konservativnih katoliških krogov pa naravnost pridobil zase. Genialni voditelj ljudske stranke don Sturzo je moral zapustiti politično areno. Toda stranke same Mussolini s tem ni ubil, kakor je upal; niti do pravega razcepa ni prišlo in odletelo je le nekaj konservativnih elementov, ki po vsem svojem mišljenju itak nikoli niso prav spadali v ljudsko stranko.

Z nalašč izkonstruiranim volivnim redom ter najbrezobzirnejšim nasiljem izvedene volitve so prinesle fašizmu sicer potrebno parlamentarno večino, toda z njo tudi neizprosno, izvrstno organizirano in dobro izšolano opozicijo. Ta opozicija se je po Matteottijevem umoru še tesneje sklenila in po splošnem protifašistovskem javnem mnenju neprimerno ojačila. Fašizem, ki ima vso oblast v rokah in pol milijona vojaško oboroženih in izvežbanih lastnih čet, se pa noče udati. Sprejel je boj z opozicijo, katere hrbtenico tvori ljudska stranka. Ta steber bi fašizem rad predvsem omajal. V to svrhu naj bi mu zopet pomagali cerkveni krogi. Pri tem je zanj posebno ugodna okolnost, na katero se vedno sklicuje, da bi mogla sedanja opozicija, ako pade fašizem, sestaviti vladno le s socialisti, a ti imajo — kakor naglašajo fašisti in njih prijatelji — prevrten in protiverski program, ki bi ga ob prihodu na vladno gotovo hoteli uresničiti.

Dejansko je papež Pij XI. v svojem nagovoru na katoliške vseučilišnike opozoril katoličane, da ne morejo sodelovati na uveljavljanju prevratnih in veri sovražnih ciljev. V tem zmislu je opetovano pisal tudi »Osservatore Romano«. Toda to nikakor ni bilo mišljeno kot podpora fašizmu, kajti isti cerkveni činitelji so istočasno naglašali, da je borba proti vsakemu nasilju opravljena.

Pred kratkim je sedaj izšla okrožnica kardinala Gasparrija na škofo, ki opozarja, da naj se duhovniki vzdržijo sodelovanja v političnih bojih. Pokore se temu navodilo, sta takoj odstopila sodrnik »Corriere d'Italia« don Pucci in urednik »Popolo« don De Rossi. Baje jima slede vsi ostali duhovniki, ki sodelujejo pri raznih popularskih listih.

Položaj ljudske stranke postaja tedaj dejansko težaven. Toda možje, ki jo vodijo, ne klonijo duhom, ne izgubljajo pa tudi izpred oči najvišjih katoliških interesov. Glavno glasilo ljudske stranke »Popolo Nuovo« piše o okrožnici: »Okrožnica je disciplinarna odredba, ki se tiče duhovščine; in ni dvoma, da jo bodo duhovniki, naši politični prijatelji, zvesto ubogali, in sicer v duhu konkretnih navodil, ki so jih, kakor se zdi, dobili škofje. Upamo, da bodo enako storili tudi drugi. Toda zastoj se trudi nasprotni in vladni tisk, da bi izkoristil okrožnico v prid fašizmu in vladi. Ljudska stranka je v opoziciji vsled svoje zrele, globoke in budne koncepcije o sedanjem političnem trenutku in v opoziciji tudi ostane, ker hoče nasproti ekstremizmu, ki je na vladi danes in onemu, ki preti jutri, uveljaviti delo središča in ravnotežja. — Pred otvoritvijo zbornice pričakujemo pač še vse drugačnih pritiskov

in drugačnih ofenziv, nego da bi mogli misliti, da je ta, ki se razvija sedaj, največja in da bi spričo nje izgubili tisto vedrost, s katero motrimo odgovornost za boj, katerega smo morali sprejeti v blagor dežele.«

Popolarski poslanec Merlin je v pogovoru s poročevalcem »Popolo Veneto« izjavil, da ima sv. stolica pač tehtne razloge, ako v Italiji ne dovoljuje, kar je dovoljeno v Avstriji, kjer je duhovnik predsednik ministrstva. Toda motijo se tisti, ki mislijo, da se vsled tega zruši ljudska stranka. To očitno tudi ni namen najvišjih oblasti, ki so naredbo izdale. Gotovo nalaga posebni položaj italijanskim katoličanom posebne dolžnosti tudi na političnem področju in te dolžnosti moramo izpolnjevati. Preje nego popolari smo katoličani, rojeni in zrastle v katoliških organizacijah in kot Italijani cenimo nad vse čast in slavo, da je Rim sedež papežev. Toda ker se je večji del katoličanov odločil za ljudsko stranko in se je le neznaten, brezpomemben del izrekel za novo stranko Narodnega središča, velika masa katoličanov pa je neorganizirana, je umljivo, da hoče vrhovna cerkvena oblast katoliškim laikom na političnem polju pustiti pametno in pošteno svobodo ravnanja.

Iz tega se vidi, da stoji italijanska ljudska stranka trdno in neomajno na svojem programu in da tudi topot ne bodo pršli na svoj račun tisti, ki računajo na njen razpad.

Mussolini o Jugoslaviji in nemški nevarnosti.

Pred nekaj dnevi je prisostvoval Mussolini v Milanu banketu, kateri je bil prirejen njemu na čast in ki so se ga udeležili senatorji in poslanci pokrajine in trgovske in industrijske osebnosti.

Tu je imel g. Mussolini važen govor, ki ga ne smemo prezreti. Najprvo se je izjavil o notranjih razmerah italijanske politike, potem pa je prešel na zunanjo politiko in dejal, da jo vsi Italijani odobravajo.

»Ko sem prišel v ministrstvo zunanjih zadev, je bila naša zunanja politika v stanju razsula. V Rapallu je Italija pristala na vse mogoče koncesije, ne da bi mogla dobiti Reke, kajti po rapalskem dogovoru bi morala Reka postati svobodna država. Mi pa smo anektirali Reko Italiji.

K tem vprašanjem teritorialne vrste sem dodal izvrševanje velikega načrta pravne politike. Sklenil sem prijateljske in trgovske pogodbe z Jugoslavijo in en dogovor s Češkoslovaško. Tako se je vpliv Italije dvignil v podonavskih deželah, kakor tudi ob Sredozemskem morju. Sklenil sem tudi druge trgovske pogodbe in pripoznal Rusijo.«

Nato je g. Mussolini slavil fašistovsko stranko, ki ni nikdar privolila, da bi se ji stavili kakoršnikoli pogoji. Dejal je, da je po njegovem mnenju bolje, če ima kaka država vladno srednjedobrih mož, kot vladno znanstvenikov, ki je brez zvez in izpostavljena vsem kapricam parlamentarnega življenja. Fašizem ni prišel do vlade potom dnevnega reda parlamenta, pač pa potom velikih žrtv, pustivši tisoče mrtvecev na italijanskih cestah in trgih.

Govorec o problemih bodočnosti, je izjavil, da mora Italija vsled neprestanega naraščanja svojega prebivalstva graditi ceste in obdelovati vso zemljo, industrializirati poljedelstvo in iskati izhod za narastek prebivalstva.

Nato je dodal: »Nova zvezda se je prikazala na nebu, to je nemška zvezda. Nemčija, o kateri smo mislili, da je uničena, je že pripravljena. Konstatirali boste njeno prisotnost. S strašno silo se pripravlja na gospodarsko revanšo. L. 1925. bo pričela boj za zavojevanje svetovnih tržišč. Ali mislite, naj se igračkamo s svojo notranjo politiko, med tem ko bomo jutri stali v boju, v katerem se bo odločilo, ali bomo živeli, ali ne, ali bomo postali kolonija, ali pa bomo ostali velesila.«

Iz zunanje politike.

* Kulturni boji v Češkoslovaški. — »Čech« se peča z vprašanjem ločitve cerkve in države, ki je važna točka v programu vladne koalicije. Vse kaže na to, da se pripravlja kulturni boj. Kakor hitro se predloži parlamentu kak kulturnobojni načrt, bodo katoliškonarodni poslanci prisiljeni izstopiti iz koalicije.

* Razorožitev na Danskem. Kakor poročajo iz Kodanija, je predložil finančni minister Folkethingu proračun za l. 1925-1926. Proračun dosega višino 369 milijonov kron in izkazuje prebitek v znesku 8 milijonov. Vojni minister je predložil zakonski načrt o razorožitvi. Po tem načrtu se odpravijo: armada, mornarica, vojno ter mornariško ministrstvo in vojaška obveznost. Razrušiti se imajo vse utrdbe. To varne in arzenali se spremenijo v civilna

industrijska podjetja. Armado bodo nadomestili s policijsko četo, ki bo čuvala meje, carinsko-prehodne točke, danska vodovja in bo morala razen tega skrbeti za red in mir. Mornarico bo nadomestila državna vodna policija.

* Ameriški glasovi o Mac Donaldovem padcu. V Washingtonu so mnenja, da Mac Donaldov poraz ne bo imel resnejših posledic za izvedbo Dawesovega načrta, čeprav je verjetno, da se konservativci ne bi potegovali zanj z isto vneto kakor voditelji Labour Party. Eventualna zmaga konservativcev bi utegnila mnogo izdatneje vplivati na ženevske zaključke. Zlasti vprašanje Društva narodov bi zadobilo v tem vprašanju povsem drugo lice. Veliki nujorski listi posvečajo angleškemu vprašanju dolg uvodnik. »New York Herald-Tribune« piše, da je treba označiti Mac Donaldov poizkus kot uspeh. Vodja delavske stranke da je glede pacifikacije Evrope dosegel ono, česar Lloyd George, Baldwin in Bonar Law niso dosegli. »New York World« se zahvaljuje Mac Donaldu za mirno diskusijo v reparacijskem vprašanju, nadalje za rešitev poruškega vprašanja ter za obnovev antante s Francijo.

Sijajen odgovor ministra notranjih zadev generalu Hadžiću.

Zagrebski »Jutarnji list« priobčuje sledeči odgovor ministru notranjih zadev g. Nastasa Petrovića na različne zakotne in zahrbtnje spletke raznih belgrajskih civilnih in vojaških krogov:

»Včerajšnja »Politika« je objavila v članku »O vzrokih krize« nekaj stvari, ki so ali gladko izmišljene ali pa nepopolne in netočne. (Primerjaj naš članek na drugem mestu, op. ur.) Zato smatram za svojo dolžnost, da te vesti dementiram ali pa jih popravim.

Laž je, da bi bil Radić izdelal ali pa nam predložil kako osnovo za preureditev države. Laž je tudi, da sem jaz Radiću stavil kakšne druge predloge v Zagrebu, na katere Radić ni pristal.

Izjavljam najodločnejše, da Radić ni niti meni niti kakemu drugemu članu vlade staval nobenih pogojev o notranji ureditvi države. Kar je o tem objavila »Politika«, to je »ordinarna izmišljotina«, servirana »Politiki« od strani njenih številnih intrigantov, katerim gre samo za to, da zaradi svojih osebnih interesov kompromitirajo idejo sporazuma med Srbi, Hrvatini in Slovenci.

Neresnično je dalje vse, kar objavlja »Politika« o razgovoru svojega sodelavca z generalom Hadžićem. Obžalujem, da je general Hadžić pripovedoval stvari, ki prvič niso za javnost, drugič pa, da jih je pripovedoval na način, ki ni običajen med objektivnimi ljudmi. Zato odgovarjam generalu Hadžiću:

1. Res je, da so mi ugledne osebe v Belgradu trikrat sporočale, da se pripravljajo vojaški »puč« in so me naprosile, da stvar zasledujem. Teh prijav nisem smatral za resne in nisem ničesar ukrenil, pač pa sem na stvar opozoril vojnega ministra. Pristavil pa sem vedno, da na te stvari ne verjamem. Moje tozadevne dopise general Hadžić tudi lahko objavi.

2. General Hadžić navaja kot razlog za svojo ostavko neke dogodke v Zagrebu in v Travniku. O teh dogodkih je govoril tudi s sodelavcem »Politike«. O kakih dogodkih v Zagrebu pa jaz nič ne vem, ker mi general Hadžić o teh dogodkih še do danes ni ničesar poročal. Rečem pa o teh dogodkih sledeče:

»V naši državi imamo zakone, dobre ali slabe. Za vsak zločin predpisujejo zakoni tudi kazni. Če bo general Hadžić dokazal, da civilna oblast proti od njega omenjenim krivcem ni postopala po zakonu, ima res pravico, da demisijsira. Ako pa tega ne more dokazati?

3. General Hadžić trdi, da je prejemal poročila o dogodkih političnega značaja od svojih podrejenih organov. Ne vem, kdo je dal vojaškim organom pravico zasledovati politično-strankarske dogodke in te dogodke komentirati, kajti za to so poklicane samo politične civilne oblasti. Jaz sem dobival od svojih političnih organov vedno drugačna poročila!

Pri tej priložnosti pa pripominjam sledeče:

»Na moje vprašanje, ali so organi vojnega ministrstva razpošiljali orožje na Hrvaško in v Slovenijo, je vojna oblast odgovorila, da ne. Toda politični moji organi ne le da potrjujejo ravno nasprotno, ampak navajajo tudi mesta, kje se je orožje delilo, in navajajo tudi število pušk in število patron. Navajajo tudi model razdeljenih pušk.

Komu je sedaj treba verovati? »Orjuna« v Sloveniji je oborožena. Kdo jo je oborožil? Zato nisem mogel verjeti vojnim oblastim in njihovim poročilom o politič-

nih stvareh, dokler ne zaslišim svojih organov. Za mir in red v državi sem jaz odgovoren, in zato ne morem na slepo verjeti poročilom vojaških oblasti, da je hrvaški konjeniški Sokol oborožen s kopji in s sabljami in zato nevaren redu in miru v državi, ko vendar vem, da je bilo najprej vprašano armadno poveljstvo v Zagrebu o značaju tega orožja — lesene sulice in stare sablje! — in je armadno poveljstvo odgovorilo, da to orožje ni nič nevarnega!

4. Izjavil pa sem že, da se v naši armadi ni pripravljala nikak puč. Vsem tozadevnim poročilom enostavno nisem verjel.

O dalekosežnosti te izjave še izpregovorimo.

Politične vesti.

† V Cerknici je poročal v nedeljo na sestanku zaupnikov prof. B. Remec o političnem položaju. Poslušalci so vzeli poročilo z odobravanjem na znanje. Cerknica in okolica stojita vedno trdneje v taboru SLS. To je pokazal tudi ta sestanek.

Beleške.

Balkanske interpelacije. Včerajšnji »Narod« priobčuje sledečo interpelacijo gg. narodnih poslancev Miletića in Popovića: »Trdovratno se vzdržujejo vesti o tem, da so si nekateri gg. ministri iz Vašega (Davidovičevega) kabineta preskrbeli potne liste za odhod v inozemstvo in vizume pristojnih oblasti. Kakor je vlada, kateri ste Vi predsednik, privedla državo do razkroja in meščanske vojne, tako gg. ministri iz Vašega kabineta, zavedajoč se krivde na vsej nesreči, ki je zadela domovino, žele, da pravočasno pobegnejo iz države in se na ta način izognejo kazni, ki bi jih zadelo vsled srda in gnjeva naroda. Te vesti vznemirjajo vso državo. Zato naslavljajo na Vas to interpelacijo in prosijo odgovora na tale vprašanja: 1. Ali je res, da so si preskrbeli ministri iz Vašega kabineta potne liste v inozemstvo? 2. Če so si jih, kateri so ti ministri? — Drugo interpelacijo so pa izročili ministrskemu predsedniku naš »ata«. Ata so interpellirali: »V Sloveniji je mnogo bedakov in tepcev, ki še danes verjamejo to, kar jim poročam jaz iz Belgrada. To je nekaj naravnost nekulturnega in trapastega. Zato naslavljamo na Vas tole interpelacijo: Ali je to res? Če je to res, kdo so ti ljudje? Ali jih namerava vlada primerno kaznovati in poučiti, da nam ne bodo delali pred vsem svetom sramote, da verjamejo na take starobabje čenče?«

Ptuj in volitve.

Mestni tajnik Zelenko je stopil zopet na plan. Ne bi se bavili s to malenkostno osebo, ako ne bi ta človek ob tej uri, ko se vršijo volitve in hočejo zmagati Slovenci, intrigiral proti narodnemu bloku. V slovenski družbi ga ni nikjer, pač pa ga vidimo pomenkovati se vedno in povsod z nemškutarji, od magistrata nosi pošte za nemško listo in na drugi strani pa spet agitira za socialdemokrate. Bog ve, kaj je v tem človeku, da mu žilica ne da miru. Sfrčal je iz državne službe, sedaj hoče še doseči, da dobi slovo tudi na magistratu. Ker že sluti svoj odhod, katerega si je sam pripravil, hoče pomagati nemškutarski in socialdemokratski listi do zmage, da bi se na ta način še obdržal na svojem mestu, misleč si, če zmagajo nemškutarji, ostanem v službi, če pa zmagajo socialdemokrate, pa tudi, bloč pa me bo pognal itak, ker si drugega itak ne zaslužim. Pa je res že zadnji čas, da izgine z magistrata. V svoji sobi tarna in zabavlja čez vse slovenske stranke ter jih imenuje goljufe, korupcioniste, falote itd.

Mož najbrže ni pri zdravi pameti, ker bi drugače kaj takega ne delal. Saj v svoji domišljiji ne uboga več niti župana, njegovim ukazom se roga ter jih ne izvršuje, proti svojim kolegom pa postopa tako zahrbtno in ogabno, da se ga vsi izogibljajo, ter jim že sedaj grozi, da ga bodo prosili še na kolenih za službo, ker upa imeti glavno besedo, če zmagajo naši nasprotniki. Mnogo se govori, kako je spravil neko gospodično-uradnico na magistratu ob kruh, mnogo pa se tudi govori o tem, zakaj je to storil. Mogoče bi znala povedati to temna noč in dotična gospodična sama, ki je postala žrtev njegovih intrig. Zakaj ima župan usmiljenje s takim človekom, je neumljivo. Saj bi se našel tudi kdo drugi, ki bi opravljal tajniške posle, osobito ker je mnogo dobrih in poštenih uradnikov brez kruha, ne pa da se tega človeka podpira, ki ne zasluži nobenega obzira, tem manj, ker nima trdne moralne in narodne hrbtenice. Da bomo imeli slovenski volivci več zaupanja v narodni blok, zahtevamo, da se ta človek takoj odstrani z magistrata ter se mu odvzamejo vse agende. Več volivcev.

Štajerske novice.

Š Pri Sv. Lovrencu v Slov. goricah se je vršil v nedeljo, 12. oktobra lepo obiskan shod SLS. Govoril je tajnik Kranjc. Zborovanje je vodil načelnik krajevne organizacije g. Janez Čuš.

Š Mariborske vesti. V noči od nedelje na ponedeljek je prišlo v Studencih od ostrega pretepa. Železniški asistent Franc Polenc je dobil pri tej rabuki par zabodljivcev z nožem.

— V petek, dne 17. t. m. ob pol osmih se bo vršilo v društvenih prostorih novo ustanovljenega prosvetnega društva (Koroška cesta 1) prvo predavanje. Predaval bo mons. dr. Medved.

— »Straža« se upravičeno skandalizira nad vsiljivostjo bivšega poročevalca »Jutra« dr. Reismana, ki uprizarja s preveliko vnetostjo nabiralne akcije za svojim ambicijam podrejeno Ljudsko knjižnico. Nismo proti njeni izgradbi ljudskih knjižnic, saj so nam zelo potrebne, toda take naprave ne smejo biti monopolne kakšne osebe ali politične skupine, zlasti se v slučaju, ko se apelira na radodarnost vsega prebivalstva brez razlike kulturne orientacije. To naj bi si g. dr. Reisman in njegovi prijatelji zapomnili, ker se v mladinskem tisku potem opozarja na »vneto kulturno delovanje« demokratov, čeprav to ni — vsaj v finančnem pogledu — njih izključna zasluga.

— Mariborska JSZ naznanja, da se bo vršila sv. maša zadušnica za bivšim članom Alojzijem Rajko v četrtek, dne 16. t. m. ob pol sedmih v stolnici. — V soboto 18. t. m. ob 20. uri se bo vršil pri »Zamorcu« ustanovni občni zbor mariborskega Radio-kluba. — Dne 12. t. m. ob štirih zjutraj je izbruhnil požar v mlinu posestnika Leberića pri Zg. Kungoti. Zgora se je požar razširil na poslopja. Škoda znaša 500.000 Din. Požarna bramba je mogla ogenj le lokalizirati. Škoda je krita z zavarovalnino.

— V teku predvčerajšnjega dne se je raznesla po mestu govorica o strahovitih fantovskem pretepu v Cirkovcah pri Pragerskem. Baje se je v neki tamošnji gostilni vršila plesna zabava in nastal je pretep, pri katerem so »zaklali« štiri udeležence. 24 oseb je baje težko ranjenih. — Umrla je 12. t. m. gospa Marija Auer, soproga dimnikarskega mojstra, v 63 letu starosti. N. v m. p!

Š Avtomobilska nesreča pri Ljutomeru. V soboto dne 11. t. m. okoli 11 ponoči se je zgodila na Lokavškem polju blizu Ljutomeru avtomobilska nesreča, ki je zahtevala eno človeško žrtev: znanega veleposesnika Joško Rajha. Tovarnar Martinušić iz Murske Sobote in Rajh sta se peljala iz Apaške kotline proti Ljutomeru. Avtomobil je vodil g. Martinušić. Na cesti v Križevce, ko je avtomobil dirjal z največjo brzino se je hotel g. Martinušić izogniti nekemu kolesarju. Ker ni utegnil več zavreti, je vrgel kolesarja 6 m daleč v cestni jarek in avto je zdrljal naprej.

Pri drugem ovinku pa se je voz dvakrat prevrgel in pokopal oba v njem se nahajajoča gospoda. Martinušić je odletel z lažjimi poškodbami, Rajh je pa ostal pri priči mrtev. Dotični kolesar je mogel na lieu mesta ugotoviti nesrečo in alarmirati pomoč. Rajh zapušta ženo in sedem nepreskrbljenih otrok.

Dnevne novice.

— 25 letnica »Kresa«. V nedeljo dne 19. t. m. bo proslavilo Slov. kat. izobraževalno društvo »Kres« v Gradcu 25 letnico svojega obstanka. Slavnost se bo vršila ob štirih popoldne v društvenih prostorih (Prokopigasse 12, II). Cestitamo bratom v nemškem Gradcu k lepi kulturni proslavi in želimo, da bi »Kres« še nadalje žarel v veselje štajerskih in graških Slovencev.

— Kako dolgo še Orjuni je zopet začel rasti greben. V nedeljo, 12. oktobra, okrog 11. ure zvečer so se navallili orjunaši iz Vira, Domžal in Radomlja na Jarše. Začeli so streljati. Strelvoj je bilo okrog 10. Enemu fantu so prestrelili nogo, eden je pa ustrlel v hišo št. 4 v Sp. Jaršah skozi okno; krogla je obitela v peči. Če bi bila krogla frčala nekoliko višje, bi bila zadela deklico, ki je za pečko spala. Celo enega talca so vzeli s seboj, a so ga morali izpustiti. Tudi hišne preiskave so hoteli delati, prav kakor so se naučili od ljubljanskih. Prizadeti in sosedje zahtevamo strogo preiskavo in ostro kazen za vse krivce, če bi bili ti tudi Krmpotiči in Potokarji.

— Višja pedagoška šola v Belgradu. V nedeljo je otvoril prosvetni minister g. dr. Korošec višjo pedagoško šolo v Belgradu. Belgrajski listi beležijo njegov slavnosti primeren vznešen govor. Po proslavi se je dal prosvetni minister skupno s proforskimi zborom slikati.

— Zborovanje najemnikov v Zagrebu. Dne 12. t. m. se je v Zagrebu vršil shod najemnikov, na katerem so zavzeli stališče nasproti novemu stanovanjskemu načrtu. Shod se je izrekel proti vsakemu zvišanju najemnin, dokler traja gospodarska kriza in brezposelnost. Dalje so zahtevali, naj zidata stanovanja za uradnike, častnike in uslužbence država in mesto. Nemudoma naj se del zagrebških vojašnic porabi za stanovanja.

— K članku: Novomeška preostaja. Vrnili sta se dve napaki, ki motita umevanje. Namesto: »Kapitlja je ostalo iz prejšnjih časov le nekaj župnišč« beri »le nekaj zemljišč« in namesto: »Že z uredbo kapitlja od 1.898« beri »od 1. 1818«, ker sedanja uredba kapitlja datira od takrat. L. 1898. ni bilo nobenih sprememb.

— Nova telefonska centrala v Zagrebu. Sporazumno z ministrstvom za pošto in brzojav je odobril minister za javna dela kredit v znesku 2.979.222 Din za zgradbo nove telefonske centrala v Zagrebu. Nova zgradba bo spadala med najmodernejša poslopja hrvatske prestolice.

— Če se z avtomobilom prehitro vozi. V četrtek, dne 9. t. m. so se peljali iz semnja v V Toplicah štirje Novomeščani na avtomobilu trgovca Hribenika iz Ljubljane. Ker se je enemu mudilo na vlak, je sofer podil, a na ovinku med Srebrničami in Brodom zavozil v občestni kamen. Avtomobil je polomljen ob stal, potniki s soferjem vred pa so zleteli iz voza. Poškodovana je bila edino le gospa Marija Kopač, žena trgovca Kopača star. Poškodba pa k sreči ni nevarna.

— Gimnazija v Caribrodu. Caribrodsko gimnazija je dobila letos peti razred. Doslej je bila samo spodnja gimnazija.

— Železniške brzojavne postaje sprejemajo, odpravljajo in dostavljajo samo navadne brzojavke. Došle brzojavke dostavljajo železniške brzojavne postaje po svojih uslužbenih, a samo na ozemlju postaje ter potnikom v vlakih.

— Poštne pošiljke, v katerih so čebele. Kakor je razvidno iz dopisa, ki ga je poslal poljedelski minister poštnemu ministru, so se čebelarji pritožili, da se pošiljke s čebelami (rojli), ki jih pošiljajo zaradi čim hitrejši odprave s pošto, večkrat na poti tako zakasne, da prispejo čebele v naslovni kraj mrtve, kar nikakor ni v interesu čebelarskega napredka. Zato poziva poštno ministrstvo vse pošte, da morajo pakete s čebelami odpravljati v naslovni kraj vedno po najkrajši in najhitrejši poti ter jih tam nemudoma izročiti naslovnikom.

— Sadjarski tečaji v Metohiji. Kmetijski minister bo v najkrajšem času organiziral sadjarske tečaje po Metohiji.

— Karambol na Dravi. Med Osijekom in Aljmašem je zadel 12. t. m. ob sedmih zjutraj parnik »Enns« v bližini Nemetina v mlin na vodi g. Henča. Mlin je bil pri tem zelo poškodovan. Druge nesreče ni bilo.

— Čaruga upa na svobodo. Te dni je zahteval na smrt obsojeni Jovo Stanisavljevič Čaruga — ločitev od svoje zakonske žene, ki živi sedaj pri materi. Preiskovalni sodnik Ignjat mu je dal na njegovo željo vsa potrebna navodila. Neki pravnik ga je vprašal, čemu ločitev, ko bo žena itak v kratkem vdova, je odgovoril, da tu ne gre za ženo. On je trdno prepričan, da bo najmanj tekom poldruga meseca svoboden in da si bo poiskal drugo ženo.

Najeenejšo in najnovejšo obleko za dame in gospe dobite samo: Selenb. ul. 3. Gričar & Mejač.

Ljubljanske novice.

Ij Finančni delegat dr. Šavnik je službeno odpotoval v Belgrad.

Ij Društvo nižjih mestnih uslužbencev naznanja žalostno vest, da je član gospod Ivan Pirh, magistratni ječar v pokoju, stanujoč na Kodeljevem — Planirje — dne 13. oktobra 1924 ob 11 ponoči preminul — Pogreb bo 15. oktobra ob 4 popoldne na pokopališče Štepanja vas. Naj mu bo blag spomin!

Ij Jugoslovansko novinarsko združenje. Za danes sklicani članski sestanek se preloži na prihodnji teden.

Ij Zaradi opustitve trgovine se v manufakturno-modni trgovini Jos. Bedrač, Ljubljana, Aleksandrova cesta 12 prodaja, dokler traja zaloga, vse blago po vsaki sprejemljivi ceni.

Ij Večerni tečaj za šivilje in nešivilje na od ministr. za trg. in obrt. konces. krojaški šoli, Židovska ul. 5 se prične 15. t. m. mesečni Kroj je zelo razumljiv in se ga lahko tudi nešivilje tekom tečaja priučijo! (6373)

Ij Z Ljubljanskega gradu. Pri popravah in predelavah notranjih prostorov na gradu so delavci naleteli včeraj dopoldne na povsem neznan rov na južni strani gradu; je nad devet metrov globok in vodi v hribu proti sv. Florijanu. Domneve, da bi bilo to prostorje navaden kanal, najbrž ne bo držalo; kajti v isti smeri je stalo nekdanje obzidje in je bil ta prostor najbrž hodnik v obzidje. Kaj zanimivosti dosedaj še niso našli v njem preiskali ga pa bodo.

Ij Da še niso pozabljene slavne manire voznikov, je osvedočil voznik Mih. Fajdiga. Privozil je s težkim vozom po Bleiweisovi cesti in hotel kreniti na Aleksandrovo cesto, ki je pa bila zaprta. Stražnik mu je sicer dal znamenje, da je pot zaprta, Miha mu je pa prav po »furmansko« zagrozil in ga obdelal z najčednejše izbrano ornamentiko »furmanskega« jezika. Nazadnje je pa le zaokrenil voz in zavil proti Tržaški cesti in jih solil z nemarnostjo policajcu. Tudi imena mu ni hotel povedati, kar pa še ni zadosten razlog, da bi se Mihi ne bilo potrebno zagovarjati radi prijaznosti.

Ij Nadležen gost. Metka Krašovec ima v najemu mestno barako na ljubljanskem gradu in nudi pasantom skromen prigrizek, pivo in malinovec. Zakaj bi se te dobrote ne privoščila tudi J. in znani razgrajali na gradu A. Naročila sta dve steklenici piva, izpila in šla. Metka je zahtevala denar, A. jo je pa nato prav prostaško nahrulil. Pozneje je pa še prihrumel v barako, jo obdelaval z najostudnejšimi psovskami, jo potisnil ob steno in jo jel daviti. Krašovec je pri tem krvavela iz ust in dobila lahke poškodbe na vratu. Šele J. V. je preplašeno in zbegano rešil in pregnal nadležnega gosta. Za svojo drznost se bo pa moral zagovarjati pred sodiščem, čeprav je v nedeljo Kraševčevi vrget »tistih par kron« in jo nekako prosil odpustitve.

Ij Z Vodnikovskega trga. Razni dobrovoljčki in pijančki skrbje v meglenih jutrih prav radi za zabavo gospodinj in mesarjev. Včeraj dopoldne se je v splošen smeh junačil delavec L. klical na korajžo policajca in ko ga je nazadnje le priklical, se je pa vlekel na tla in prav v lepem ljubljanskem dialektu obkladal stražnika z ne baš lepimi priimki in epiteti. Zeleti bi pa bilo, da se taki netakirani koncerti in proizvajanja gode na »primernejšem« prostoru.

Ij Tatvina: Ljubljanski tatovi so zadnji čas vedno bolj podjetni in prav premišljeno opravljajo svojo bolj ali manj hvaležno obrt. Neznani tat je zadnjič neopaženo obiskal šupo vrtnarja Ivana Kobilca na Dunajski cesti 25 in pri posetu pospravil raznega perila v vrednosti 1000 Din. Za spomin je pa pustil drobno mladega petelina, ki je na nepoznan način postal njegova žrtev.

Ij Policijska kronika. Od 13.—14. t. m. so bile vložene sledeče ovadbe. Radi tatvine 2, radi pijanosti 2, radi kaljenja nočnega mira 1, radi prestopka cestno policijskega reda 12, radi prekoračenja policijske ure 1, radi prestopka zglasevalnih predpisov 1, radi telesne poškodbe 1, radi razgrajanja 1, radi žaljenja straže 1. Napovedane so bile aretacije radi razgrajanja 1, radi tatvine 2, radi pijanosti 2.

Ij Nalezljive bolezni v Ljubljani. Od 5. do 11. t. m. so bili v Ljubljani naznanjeni sledeči slučajji nalezljivih bolezni: 2 slučajja škrlatice, 1 griže, 1 dušiljivega kašlja.

Ij Tedenski zdravstveni izkaz. V času od 5. do 11. oktobra 1924 je bilo v Ljubljani rojenih 23; umrlo je v tem času 23 oseb, od tega 13 tujcev. Vzrok smrti v 2 slučajih življenjska slabost, v 2 jetika, v 1 grižu, v 1 zastrupljenje rane, v 2 druge nalezljive bolezni, v 2 srčna hiba, v 3 rak, ostalo drugi navadni smrtni vzroki.

Nebo v oktobru.

Polagoma so prišla z novim letnim časom tudi nova ozvezdja, ki bodo žarela v jesenskih in deloma zimskih nočeh na nebu.

Kmalu po solnčnem zatonu se pokaže na zapadni strani sijajni Arktur. Nahaja se že blizu obzorja. Na najvišjem mestu neba sveti Vega. Za njo pride Daneb v Labodu, ki se nahaja bolj proti severni zvezdi. Na južni strani, visoko nad obzorjem sveti Altair v Orlu, nizko nad severnim obzorjem pa Ka-

pella. Na vzhodni strani je Bik in nad njim Plejadi ali Gostosevci. Prav bistro oko opazi v Gostosevcih največ devet zvezd. S kukulom je vidnih do 30, z daljnogledom je opazil Wolf 500, fotografija jih je odkrila 2326 in na še novejši plošči so našli 6614 zvezd!

Sezona za planete je minula. Najdalje sveti Mars do uro po polnoči. Jupiter je zve-

čer že v zatonu. Venera gori zjutraj. Vzhaja uro po zatonu Marsa.

J. K.

Ne pozabite, da je kakao Van Kaster po kakovosti najboljši.

Po svetu.

Dvoje pisem velikega kneza Cirila.

Po vesteh iz Berlina je odpotoval veliki knez Ciril Vladimirovič v Ameriko. Preden je nastopil svoje potovanje, je napisal dvoje pism: eno carici-vdovi Mariji Fedorovni, drugo velikemu knezu Nikolaju Nikolajeviču. Tako piše knez Ciril carici: Draga teta! Pokoreč se svoji vesti, sem se proglasil za carja Rusije in sem nedavno izdal tozadevni manifest. Ta manifest ti je bržkone znan. Ako se čudež, v katerega verujem ti, uresniči in da je tvoj sin in njegova družina še pri življenju, tedaj bom jaz prvi, ki se bo poklonil kot zvest podanik postavnemu gospodavcu in bom položil pred noge zakonitega vladarja vse, kar sem dosegel.

Zasedla si carski prestol v dnevih njegovega največjega sijaja, bila si pomočnica enega najmogočnejših monarhov Rusije in me moraš sedaj, ko sprejemam težko dediščino carizma na svoje rame, blagosloviti. Velika ruska revolucija je stari prestol Romanov vrгла in pritiskala ruski narod k tlom.

Lahko si zamišljaš težke pogoje, pod katerimi prevzemam dolžnosti tvojega sina in odslej bo moje življenje življenje mučenika.

Padam pred tvoje noge s spoštovanjem in sinovsko ljubeznijo. Ne zapusti me v najtežjem trenutku mojega življenja. Takega trenutka ni doživel nobeden od naših prednikov. — Tvoj zvesti sin Ciril.

Pismo knezu Nikolajeviču se glasi: Dragi stric Nikolaj! Po dolgem, mukotrnem razmišljanju, ko sem spoznal, da more le zakonitost rešiti naš narod pred poginom, sem se odločil, slediti zakonu in prevzel sem celo ime vladarja. Poudarjam, da nimam nobene pravice, da bi se odrekel tej svoji dolžnosti. Kljub številnim pismom, ki sem ti jih poslal, nisi smatral za potrebno, da mi odgovarjaš. Napraviti hočem še ta poizkus in ti povem, da imam en sam namen: Blagor domovine!

Za nikogar ni skrivnost, da si pripravljen žrtvovati za ponovno vzpostavitev monarhije v Rusiji svoje ime. Vem, da si popularen, in zato bi jaz z veseljem pozdravil tvojo jasno izjavo, da si za zakonito monarhijo.

Pripravljen sem iti s teboj in ti nudim svojo roko s popolnim zaupanjem. Imam edin namen: Rešitev domovine. Pričakujem, da boš sprejel moj apel in da bova z združenimi močmi osvobodila Rusijo boljševizma in prestol Romanov na novo vzpostavila. Tvoj nečak Ciril.

* * *

sv Študijski obisk na Dunaju. Te dni se mudijo na Dunaju zastopniki treh držav, da študirajo komunalne naprave avstrijske prestolice. V komisiji, ki je prišla iz Japonske, se nahajajo: gg. Omori Kihigoro, deželni glavar v Nagasaki; Kurose Hiroši, deželni glavar v Hijogo ter župan Ikematsu Rinihi. Iz Bukarešte so prispeli inž. Rihard Kobici, Temistoklej Aleksandrescu in Ivan Sabareanu. Iz Sofije sta prišla mestna svetovalec Peter Jakimov in Metod Kričev.

sv Jackie Coogan na Dunaju? Jackie Coogan, ki je 8. t. m. odpotoval iz Aten, se ne bo mudil v Budimpešti, preživeti pa hoče 10 dni na Semmeringu, ker je zelo utrujen. Nato bo obiskal Dunaj, Berlin, Paris, od koder se bo preko Cherbourga vrnil v domovino. Mali Jackie je izjavil časnikarjem, da je »navdušen za lepoto klasičnih mest. Neki mali begunki iz Male Azije, ki so ji Turki zdrobili obe nogi, je kupil mali Jackie protezo in jo povrh obiskal v bolnici.

sv Tudi zemski ostanki Hopinovi bodo počivali v domači zemlji. Poljaki delajo na to, da počaste spomin svojih velikih, v inozemstvu umrlih mož, s prevozom njih zemskih ostankov v osvobodeno domovino. Poleg Sienkiewicza se imajo v bližnji bodočnosti prepeljati tudi zemski ostanki slavnega skladatelja F. Hopina in sicer ob 75. letnici njegove smrti, ki pade na 17. dan t. m. Komponiral je veliko število mazurk, polonez, preludijev, balad, fantazij itd. Prvi njegov učitelj glasbe je bil Čeh Vojtech Živný. V mladosti je Hopin živel v Pragi, umrl je pa v Parizu, ko je jedva dovršil 40 let. Na zgodovinskem tamkajšnjem pokopališču, imenovanem Pere Lachaise, kjer je pokopano približno sto slavnih mož, se dviga Hopinov grobnik spomenik.

sv Fatalna raztresenost telefonistinj. V Budimpešti so gospodične na telefonski centrali tako raztresene, da spajajo stranke tudi z linijo, ki je že okupirana, tako da se lahko razgovarjajo hkrati po tri osebe. Tak slučaj je nedavno imel fatalne posledice. G. Istvan Kosztka, višji mestni funkcionar, je dobil spoj s svojo ženo ravno v trenutku, ko se je razgovarjala s kavalerskim podpolkovnikom Sigmundom Valerijanom, Kosztkovim prijateljem iz mladih let. Kosztka je pri tem slišal, da se pripravlja žena na beg. Pol ure po

usodnem telefonskem razgovoru je srečal Kosztka Valerijana na ulici ter ga je brez vsake besede ustrelil s tremi revolverskimi strelji.

sv Maščevanje tigra. Med prebivalci v Indiji blizu železniške proge iz Assana v Bengali je zavladal silen strah, ki ga je povzročila divja tigr, ki je v razmeroma kratki dobi raztrgala sedem ljudi. Lovci in vojaki so že šli nanjo, ali doslej se jim še ni posrečilo, da bi divjo zver ujeli ali ustrelili. Šle so na njo že cele ekspedicije, katerih so se udeležile tudi stotnije indijskih strelskih polkov ter izkušeni lovci divjih zveri. Ni še dolgo tega, ko se je odpravil na slov strašne tigra neki sloveč lovec, ki je ustrelil že nad 50 levov in tigrov. Odsel je na lov v grozno džunglo na velikem slonu ter zasledoval strašno zver. Ko ji je prišel na sled in že mislil, da ji zdaj zdaj požene kroglo v glavo, je planila iz gošče, ga napadla od zadaj, potegnila s slona ter v nekaj trenutkih raztrgala. In že naslednji dan je napadla na železniškem tiru železniškega uslužbenca in v par trenutkih je bilo po njem. Čez tri dni se je odpravilo 12 najboljših lovcov na lov na strašno mačko. Šli so po sledi, koder je tigr uslužbenca vlekel. Ko bi trenil, se tigr pojavi iz gošče, napade vodnika, se mu zagriže v vrat in zopet izgine v goščavo, ne da bi ostali lovci mogli streljati. Ker domači lovci nečejo nič več iti na lov na tigr, o kateri gre glas po deželi, da jo ščiti neznano božanstvo kakor maščevalno orodje proti ljudem, je razpisala železniška uprava nagrado tistemu, kateri bi grozno zver ustrelil. Tigr je neki zato tako krvoločna, ker so ji lovci nedavno tega mladiče ugrabili.

sv Capri — zavetišče za intelektualce. »Paris midi« poroča, da namerava pokloniti Mussolini otok Capri Društvu narodov z namenom, da se uporabi kot okrevališče za intelektualce vsega sveta.

sv Tisočkrat »Dreimäderlhaus«. Dunajski Bürgertheater stoji te dni tik ob proslavi 1000 kratne reprize znane operete »Das Dreimäderlhaus«. (Pri treh mladenkah.) Skladatelj Henrik Berté, ki je nedavno umrl v Perchtoldsdorfu pri Dunaju, je z globokim razumevanjem priredil Schubertove melodije za oder. Žel je za svoje delo mnogo priznanja, pa tudi ostro kritiko. Libretto sta spisala Willner in Reichert. »Dreimäderlhaus« so prvič uprizorili 1. 1916. na Reimundtheatru. Ta opereta spada med najbolj priljubljene glasbene komade dunajskih repertoarjev.

sv Smola žeparjev. Pred kratkim je dospel v Bordeaux neki Avstrijec in se sprehaljal po najbolj obljubljeni cesti. Nenadoma je začutil, da se je nekdo dotaknil njegovega žepa. Brž se je domislil svaril pred drznimi žeparji in pretipal svoje žepa. V svoje začudenje ni našel v njih le vseh svojih drobnarij, ampak tudi zlato žensko uro z briljanti. Komaj je šel nekoliko dalje, je zopet začutil dotik na svojem žepu. Posegel je v žep in našel v njem usnjato listnico z lepo vsoto dolarjev. Možu se je stvar dopadla ter je šel še parkrat po cesti gori in doli. Nazadnje je imel žepa polne: odnekod mu je priletela notri dragocena ovratna igla, potem smaragdna zapesnica, zlata moška ura in denarnica. Šel je na policijo, povedal svoj življenjski izpraznil žepa. Policija mu je dala sedaj s seboj svojega specialista za žepne tatvine. Odšla sta na označeno cesto in tu je specialist kmalu rešil uganko: Žepni tatovi, ki so »delali« na tej cesti, so imeli svoje pomagace, ki so imeli samo to nalogo, da so bili vedno v bližini, da so jim mogli tovariši odlagati v žep predmete, ki so jih bili pravkar izmaknili. Ti pomagaci so nosili posebne vrste klobuk. Slučajno je imel tak klobuk tudi naš Avstrijec. Odtod žeparski blagoslov v njegovih žepih. — Se non è vero...

sv Na novo najdeni rokopis. Okoli leta 1400. je živel znameniti angleški pesnik Chaucer. Neki njegov rokopis, neprecenljive vrednosti, je bil leta 1915. ukraden iz knjižnice umrlega lorda Cardingana v Deene Parku na Angleškem. Sedaj so ga dobili v Newyorku. Ukradel ga je bil neki belgijski begunec v prvih dneh vojske. Zgubo so zapazili šele par mesecev potem, ko že Belgijca davno ni bilo več. Ves trud, da bi dobili rokopis nazaj, je bil zastoj. Izročili so zadevo jako spretnemu privatnemu detektivu in ta je šel za sledom. Rokopis je prodal Belgijec nekemu london-skemu trgovcu za 50 funtov, ta pa nekemu newyorškemu trgovcu za 850 funtov. Drug trgovcu v bližini Newyorka mu je rokopis odkupil. Vedeli so, da je rokopis nekaj jako dragocenega, a nikomur se niti sanjalo ni, kakšen izreden zaklad ima v rokah.

sv Salonski voz Camillo Castiglioni. »Pesti Naplo« poroča iz Arada: Tukajšnja tvornica vagonov »Astra« je po eno in pol letnem delu dovršila novi salonski vagon za njegovega predsednika in finančnega magnata Castiglioni. Voz je zgrajen na osmih oseh, je dolg 28 metrov in ima tri oddelke: sprejemni

co, delavnico, spalnico in kopalno kabino. Po hištvu je izdelano iz tisovine in ebenovine, istotako so tudi obložene stene vagona. Kopalnica je vsa v marmorju in banjo so izsekali iz enega kamna. Tovarno stane vagon 5 milijonov lejev. Pred par dnevi so odpremili vagon preko Budimpešte na Dunaj. Tranzitne dajatve skozi Mažarsko so znašale nič manj kakor 40 milijonov mažarskih kron.

Zanimivosti.

RUSKO ZRAČNO BRODOVJE.

Ze davno smo brali o ruskem aviatiku Sikorskem, ki je gradil strokovne aeroplane že v času, ko je zahodna Evropa polagoma prehajala od enega krova do drugega. Njegov »Ilija Muromec« je bil naravnost vzor modernega aeroplana. Sedaj pa beremo o prvem velikem uspehu sovjetske industrije. Aviatisko podjetje »Ikar« zaključuje pravkar konstrukcijo prvega dela svojih težkih aeroplanov, napravljenih izključno z ruskim denarjem in z ruskim blagom. Poskusi so se prav posebno dobro obnesli in bodo zato začeli graditi v kratkem še večje število motorjev. Pet ruskih aeroplanov je v dvanajst aviatiki letelo iz Rusije v Afganistan; razdalja ni nič, čeprav je velika, glavno je, da so leteli čez 5000 do 6000 m visoko gorovje Hindukuš. Rusko časopisje označuje ta polet kot začetek nove dobe v ruskem letalstvu. Vsi aviatiki so bili odlikovani z redom Rdečega prapora. V spomlad bodo otvorili redno zračno zvezo med Moskvjo in Tokio.

Vzporedno z razvojem letalstva gre kmalska obramba države. Idejo je sprožil Trockij in njegov sovjetski svetovalec Unsclit. Te dni so uredili moskovsko lokalno organizacijo, predsednik je znani kemik profesor Ipatjev. Kakor vemo že iz drugih poročil, bodo imeli plini v prihodnji vojski prav posebno vlogo. Ze v zadnji vojski so bili njih učinki strahoviti, spomnimo se le na soško fronto; a Amerikanci nam pravijo, da se jim je posrečilo napraviti plin, kojega učinek je najmanj tisočkrat močnejši kakor je bil pa učinek najhujšega plina v zadnji vojski. Ruska obramba in napad sta si hočeš nočeš morala postaviti isti cilj.

O SAMOMORU.

Glede naraščanja samomorov v 19. stoletju je zbral Bratz interesantne podatke. Bratz meni, da je eden mnogih faktorjev zmanjšanje čuta pripadnosti k družini in domovini: potencirani razvoj individualizma iztrga človeka domačim tlom in ga spravi na nevarno pot, kateri se vsled novodobljene svobode le težko izogne. Procenti samomora so v Nemčiji, Franciji, Danski in na Švedskem zelo visoki, majhni pa so na Angleškem, Norveškem in Holandskem. V splošnem so samomori med izseljenci pogostejši kakor med rojaki v domovini. Po veroizpovedih je v grški cerkvi najmanj samomorov, več pri katolikih in protestantih, največ pa pri Judih. V splošnem pa je prava pobožnost, ne pa samo pripadnost h kaki veroizpovedi bistvena. Število samomorov raste s starostjo. V pubertetni dobi so pri ženskem spolu ravno tako pogosti, kot pri moškem. Pogostejši so pri ljudeh brez sorodstva in vdovah kakor pri zakoncih, najbolj pogosti pa so pri ločenih zakoncih.

Največkrat se samomorilci obesijo, ustrelijo in zabodejo. Ženske dajejo prednost bolj nožu, strupu in strmoglavljenju v višine. Glavni vzroki so: izguba omenjenega čuta pripadnosti, finančne težkoče, prirojene tendence in bolezni. Slednji vzrok je v zadnjem času, kako se zdi, precej narastel.

Duševna gonilna sila k samomoru je previdnost in upanje, včasih namišljena duševna bolezen, največje pa napačna sodba o dejstvih. Med duševnimi delavci je samomor pogostejši kakor med obrtniki; vzrok je iskati bolj v pomanjkanju dela kakor pa v prenapornem delu.

Prav zanimiva je statistika o umorih in samomorih v Ameriki in Angliji. Na vsakih 100.000 prebivalcev je prišlo v 28 ameriških mestih leta 1912 8.3 umorov in narastlo do leta 1921 na 9.3 umorov; v Angliji leta 1912 0.9 in padlo do 1921 na 0.7 umorov; samomorov je bilo v 95 ameriških mestih leta 1912 na vsakih 100.000 prebivalcev 19.5 in padlo do 1921 na 15.7; na Angleškem pa je ostalo v tej dobi število 9.9 isto. Zdi se, da vlada na Angleškem več spoštovanja do reda in zakona. Upoštevati pa se mora, da se nanašajo ameriške številke na mesta, kjer vlada več nasilja, medtem ko obsegajo angleške celo deželo.

JAJCA OD ČRNE KOKOŠI.

Neki skandinavski list pripoveduje naslednjo dogodbinjo: V trgovino z živilijskimi potrebami je prišel mož, ki bi bil rad imel 20 jajc, ampak samo takih od črnih kokoši. Prodajalka je nekam v zadregu pripomnila, da jih ne pozna. Tedaj pa se je kupec ponudil, da jih bo sam izbral, češ da jih on natanko pozna. Prodajalka je v to privolila in naš mož je jajca prav pozorno izbral in tudi izbral. Kadar pa je mož odhajal, ga je prodajalka vprašala, kako je jajca od črne kokoši poznal. Ta se ji je pa poredno nasmešnil, in rekel, ko je že stal med vrati: »J no, ta so največja! In je izginil.

Civ. ing. A. Štebič:

O problemu mestne elektrarne.

Na moj članek v številki »Slovenec« od 5. oktobra 1924 je g. dr. Milan Vidmar napisal v »Slovenskem narod« zagovor za vodstvo mestne elektrarne in za podjetje »Elektra«. Našel je celo vrsto vrlin mestne elektrarne in mnogo idealnih nagibov »Elektre«, katere je vodiljo, da ne pomaga sebi, ampak mestni občini. Po izjavi pisca je pisan ta članek stvarno na moj nestvarni prvi članek; kljub temu si dovolim trditi, da je nasprotno resnica, kar more vendar vsak otrok ugotoviti, ki je bral oba članka. Podal sem le popolnoma konkretna dejstva in nisem bil oseben; g. dr. Vidmar pa je bil izključno le oseben na žaljiv način. Vesele volje kvitiram to krivico in sicer zato, ker mi je pisec nudil sam zadostno materiala, da stvarne in strokovne izjave zanikam z njegovimi lastnimi argumenti. Prepuščam potem mirno vso zadevo presoji pravične javnosti.

Ker hočem biti stvaren, bom odgovoril po redu dr. Vidmarjevih trditve, kakor so bile razvrščene v njegovem članku. Zato prosim, da se mi oprostijo, ako bi ne bilo logične zveze med posameznimi točkami.

Predvsem lojalno pritrdim ugotovitvi, da je mestna elektrarna dolgo vrsto let nemotena v obratovanju. Tako mora biti v vsakem obratu, posebno pa še v javnem in v tako enostavnem podjetju, kakor je primitivna električna centrala. To beležiti kot posebno zaslugu, je vsaj pretirano, če ne več. Ako pa se hoče v tem primeru vseeno govoriti o kakih zaslugah, potem moramo te prištevati obratnemu osebju v centrali in omrežju, ki je s prevodnostjo in v redu vršilo svojo nelahko službo; v prvi vrsti se mora ugotoviti, da je imela mestna elektrarna vsaj čas inteligentne in praktično izkušene obratne vodje. Ravnateljstvo samo je pa v prvi vrsti opravljalo administrativne posle in je malo vplivalo s svojo iniciativo na potek obratovanja. Spominjam se še izza svojih dijaških let, ko sem vsako leto med počitnicami volontiral v mestni elektrarni, da je nosil vso odgovornost vsakokratni obratni vodja (tedaj g. Fakin) in da nisem nikdar videl v centrali kakega gospoda s Krekovega trga. Če g. dr. Vidmar tega ne veruje, naj se o tem informira na pravih mestih ali naj vzame v roke leksikon svojih spominov, kjer bo našel na gotovi strani najin razgovor, v katerem je on to trdil, kar tu ugotavljam.

Ničesar pa mi ni znano »o neznosnih političnih spletkah«, ki so baje ogrožale obstoj mestne elektrarne. Že leta ne vzdržujem stikov s katerikoli politično stranko, zato o tem nisem ničesar zvedel. G. dr. Vidmarju je bilo seveda to lahko, ker je slučajno upliven sotrdujnik politične stranke, vsled česar mu ni bilo težko zvedeti tudi tajnosti nasprotnih političnih komplotov. Odkrito pa povem, da v imenovane, meni neznane spletke ne verujem. Bral sem pač konfuznosti, ki so bile pred nekaj meseci nanizane v gotove svrhe v gotovih listih. Čuli pa nismo nobenih rezultatov kakih preiskav, nobenih obsodb, kar bi gotovo moralo slediti, ako odgovarjajo te vesti resnici.

Glede Medvod, odnosno glede savskih projektov ugotavljam, da nikakor ne stojim na stališču dr. Vidmarja in mi je nerazumljivo, iz katerih razlogov prihaja do takega zaključka. Nasprotno je res, česar pa nočem dokazovati, ker ne izdajam zaupnih stvari, ki so bile predmet sestankov, na katerih sva z dr. Vidmarjem v popolni slogi in soglasju razpravljala o tem problemu. Torej ugotavljam, da nisem izpremenil svojega stališča in še vedno trdno stojim v njegovi opoziciji, v kateri nisem osamljen, ker je z menoj večina strokovnjakov in lajkov. Spominjam se tudi, da so našle na tozadevnih predavanjih in diskusijah pred meseci moje nestvarne in nestrokovne izjave več odmeva, kakor dokazi nesebične požrtvovalnosti g. dr. Vidmarja. Prepričan sem tudi, da javnost ni tako navivna, da bi smatrala samo ono za edino stvarno in strokovno, kar prihaja iz ust g. dr. Vidmarja, nego da je tudi to podvrženo objektivni kritiki.

Najenostavnejše je seveda očitati nasprotniku neorijentiranost in nevednost in ostati dolžan dokazov, da je nasprotnik slabo ali napačno informiran. Vsa orijentiranost ali neorijentiranost zavisi pač od dejstva, ali je imel kritik v rokah stvar, o kateri govori, ali je kritik proučil spis, o katerem govori. Kritikoval sem v svojem članku pogodbo, katero sem imel v rokah in jo proučil od točke do točke. Ker je pa — po vsej priliki — to pogodbo ad referendum podpisal občinskemu svetu (sovetu) njegov strokovni svetovalec — v tem primeru ravnateljstvo mestne elektrarne — sem opravičen trditi, da je ta faktor odgovoren za pravilnost pogodbe in da ni v zadostni meri branil interese občine. Isto mnenje je imel pred meseci tudi g. dr. Vidmar, ko je omenjenemu faktorju očitati dosti hujše pregrehe in napake. Seveda časi in kože se izpreminjajo; takrat je bil dotični faktor še med oponenti g. dr. Vidmarja.

Točno je, kar piše g. dr. Vidmar, da 5000 žarnic @ 25 vatov ni malenkost; ta številka je pa malenkostna, ako se jo primerja z današnjim številom priključenih žarnic, ali ako se ponudeno energijo predoči v številkah konjskih moči, ki se bi lahko priključile z obrtnimi ali industrijskimi motorji. Težišče moje

trditve, da je 150 kilovatov malenkost, leži v besedici »do«, katere se nahaja v pogodbi. Neizpodbitno je namreč, da govori pogodba o prodaji električne energije »do« 150 kilovatov. Ali ni malenkost za občino, g. doktor, ako lepega dne — mogoče za čas največje potrebe — »Elektra« v smislu pogodbe dobavlja občini le 50 kilovatov? Ali pa sploh še manj! Potem se številka 5000 lahko prelevi v 500 ali še manj. Upravičeno sem torej kritikoval ta odstavek, ki v škodo občine ne pozna minima, katerega bi morala »Elektra« v vsakem času garantirati.

G. dr. Vidmar ima prav, ako trdi, da ideja provizorične razširitve za 200–300 KS ni nova; tega tudi nisem trdil, že zato ne, ker sem bil njen nasprotnik, dokler bo ta ideja v zvezi z drugimi projekti. Oprijel bi se pa te ideje kot eventualnega izhoda le tedaj, ako bi prišla pogodba »Elektre« v resno razmišljanje. V tem in le v tem primeru je tudi tak neresen provizorij upoštevati, ako nudi več gospodarske racionalnosti. Znano mi je, da občina v današnjem položaju ne more vršiti nobenih investicij; po mojem mnenju pa v primeru imenovane provizorične razširitve ni treba računati s posebnimi investicijami, nego se da to kriti iz tekočih dohodkov elektrarne. Tudi g. dr. Vidmarju je znano, da se dobi tak provizorij z lahkoto na posodo ali na primerno vedno odplačevanje. Gotovo bi ti izdatki zahtevali manjše gmotne žrtve, kakor leže v prejšnjem zahtevanih cen za kilovatno uro.

Posebno zanimiv pa je odstavek, ki govori o tem, da se »Elektra« ne poteza za oddajo toka mestni občini, ko je vendar že celi Ljubljani znano, kako energično je mestni občini ponujal tok g. dr. Vidmar. Še bolj navivno pa je govoriti, da se »Elektra« edino »trudi« in zaveda dolžnosti, upoštevati javne koristi. Velika bremena, katere je prevzela »Elektra«, gredo le na račun dobičkaželjnosti akcionarjev tega podjetja. O tem, mislim, ni pri zavedni javnosti nobenega dvoma, in če g. dr. Vidmar to še tako glasno in avtoritativno razglasuje. Našel ne bo ne enega človeka, ki bi to verjel. Če pa on to verjame in če je le iz tega nagiba sodeloval pri ustanovitvi tega podjetja, potem je zavrgel te principe v tistem trenutku, ko je računal, po koliko se mora obrestovati delniški kapital te družbe. Logična posledica takega naziranja bi tudi morala biti, da privatno gospodarsko podjetje »Elektra« poišče bolj gospodarskega ravnatelja, ki bo v prvi vrsti delal le v interesu družbe, kateri pripada, kar je njegova samoobsebi umevna dolžnost. Če je pa g. dr. Vidmar res tak velik idealist, kakor poudarja, potem je le to pripomniti, da tih idealistov ne prenese nobeno privatno-kapitalistično podjetje.

»Elektra« ne drži energije mestni občini na razpolago zato, ker ji hoče priskočiti v skrajni sili na pomoč, nego zato, ker ga ne more drugim po tej ceni prodati. Da bi bil tok »Elektre« že danes lahko razprodan, kar trdi g. dr. Vidmar, je gotovo prav nedolžna laž v sil; gotovo se je g. dr. Vidmar sam smehljaj, ko je pisal ta stavek, medtem ko so se interesi, ki so se pogajali z »Elektro«, najbrže bolj glasno smejali. Če bi pa Elektra res že lahko prodala tok, a ga iz velikodušnosti do občine ni, potem zasluži poslovni ravnatelj »Elektre« od svojega upravnega sveta opravičeno grajo, ker je nepotrebnost žrtvoval danes tako visoke obresti, če ne drugega.

Oba odstavka glede ponudene cene za kilovatno uro potrjujeta v polnem obsegu točnost mojih prejšnjih izjavljanj. Da g. dr. Vidmar ne privoščiti mestni občini niti kritja njenih režijskih stroškov, nego zahteva, da ga občina po nakupni ceni dalje prodaja konzumentom, ne kaže, da brani interese občine. Če pa v resnici misli, da je ta dedukcija pravilna, mu bo sledil še tedaj, kadar bo tudi on sam prodal od »Bergmana« kupljene stroje mestni občini po svoji nakupni ceni. V tem trenutku sem pripravljen korigirati svoje naziranje.

Mestna občina mora s to kupčijo sprejeti investicijska bremena, ki ne bodo samo v nabavi trajnega poznejšega omrežja nego tudi za investicije, ki bodo konsumirane v dobi pogodbenih let. Nadalje se naj občina potem odreče tudi kritju vseh režijskih stroškov, samo da poboljša podjetju Elektra boljše obrestovanje njenega kapitala. Ali ni bolj razumljivo in bolj pošteno, da podjetje, ki tako glasno poudarja svojo požrtvovalnost mestni občini, dokaže to s tem, da žrtvuje kaj tudi materialno in ne samo deklaratorično?

Da se v tem pogledu očita objektivnemu kritiku pristranost, mora biti vsaj g. dr. Vidmarju jasno, da mi dela zavestno veliko krivico. Če pa te krivice ne uvidi, potem pade glavni odtok neorijentiranosti le na njega nazaj. Jaz sem popolnoma točno informiran tako glede pogodb kakor glede vloge, katero igra v tem primeru g. dr. Vidmar. Nasprotno pa on ne ve — ali vsaj tako kaže javnosti — da nisem glede te zadeve v nobeni posredni ali neposredni zvezi s kakimi gmotnimi konkurenčnimi interesi. Kajti družba, kateri trenutno še pripadam, nima prav nobenega interesa, kako se vprašanje elektrifikacije reši; glavno je tej družbi, da se v Ljubljani ta elektrifikacija v polnem obsegu izvede in da ima potem elektroindustrija več možnosti za svoj razvoj.

Ako danes g. dr. Vidmar tako vehementno zagovarja opravičeno nastavljenih cen za električen tok, katerega on prodaja, za

kaj je potem isti gospod z velikansko vervo pobijal na znanem shodu v Unionu opravičenost visoko postavljene prodajne cene v znanem laboratoru mestne občine (mestne elektrarne) o rentabilnosti medvoškega projekta. Eden njegovih tedanjih glavnih argumentov proti višini prodajne cene bi bila ravno trditve, da obrt in industrija ne bosta zmogle plačevati tako visokih cen, kakor jih je predvideval omenjeni račun rentabilnosti. Dotične prodajne cene so pa bile nižje, kakor jih obsega ta pogodba. Seveda za g. dr. Vidmarja ne velja danes ono, kar mu je tedaj pomagalo pri konkurenčnem projektu.

Za pouk v »trivialnih tehničnih stvarih« se moram na vsak način g. dr. Vidmarju zahvaliti; žalibog je ta pouk tudi nadomestek stvarnim argumentom. Ker ni mogel najti res stvarnega odgovora, je to točko g. dr. Vidmar na prečudno neroden način zavrnil, toda v taki obliki, da tega odstavka danes najbrže sam g. dr. Vidmar ne razume. Želim odkritosrčno, da bi g. dr. Vidmar v svoji praksi toliko »začetnikov-projektantov« izučil, kakor sem jih jaz že do danes, ali da bi projekti, ki nosijo njegov podpis, bili istotako točni in popolni, kakor oni, ki nosijo moje podpise. Lahko bi k tej točki še marsikaj povedal, a ni moja navada, biti v polemiki osebno, zato ostavim nadaljne opazke k tej točki. Sam spoštujem svojega nasprotnika; zato se pa ne dotikam stvari, ki bi neugodno uplivalo na njegovo v tem pogledu. Isto zahtevam od svojega nasprotnika. Če pa on drugače postopa — tudi dobro, je potem obračun tem lažji.

Kadar mi bo potrebno strokovnega pouka, kar se lahko še večkrat zgodi, pa po istega gotovo ne bom šel k vodstvu mestne elektrarne, katero še do danes ni dokazalo, da bi mogel tamkaj kaj najti. V tem pogledu ima tudi g. dr. Vidmar druga mnenja — seveda od drugih prilikah. Dragevolje se bom pa dal poučiti od g. dr. Vidmarja, ako mi bo povedal kaj novega. Ker do sedaj še nisem imel te potrebe, ni rečeno, da je tudi v bodočnosti ne bo. Držim se tozadevno ljudske modrosti, ki pravi, da nihče ne ve vsega, vsi skupaj pa mnogo. Mogoče velja to tudi za g. dr. Vidmarja.

Najbolj neokusen je pa odstavek, kjer govori članek o konkurentu, ki nima uspehov. Ko bi hotel, bi to neokusnost lahko tako ostro zavrnil, da bi g. dr. Vidmar nikdar več o tem ne črnil. Ne storim tega, ker — kakor gori omenjeno — spoštujem nasprotnika in nočem biti oseben. Poudarjam pa, da o tem razsoja kompetentnejši faktorji, kar pa seveda ni bilo — žalibog — poročano g. dr. Vidmarju. S tem odstavkom g. dr. Vidmar namenoma sleduje tendenco, da bi se moj kritičen članek z istega stališča presoja, kot njegovega. Ne glede na to, da sem popolnoma neodvisen in neustranski — ker sem že davno odvedal svoje odvisno mesto — tudi v tistem odvisnem položaju nisem imel nobene konkurenčne zveze s projektom, ki je podlaga razpravljanju pogodb, kar pa ne more trditi nasprotnik o sebi. Ako sem svoječasnno stavil mestni občini v razmišljanje nek projekt, nisem tega storil kot konkurent za svoj projekt, nego sem bil le tehnični zastopnik in posredovalec tretje osebe, ki ni hotela sama napraviti tega koraka in ki me je za to intervencijo zaprosila. Nastopil sem v tej stvari le kot advokat za resno in ugodno ponudbo, od katere ne bi imel nobenega zaslužka. Nasprotno bi pa mogoče od realizacije tega projekta imelo ravno »domače« podjetje g. dr. Vidmarja največ koristi.

Ko že govorim o »domačem« podjetju in ker g. dr. Vidmar tako toplo govori o svojih domačih podjetjih, naj mi bo dovoljeno, da še v to zadevo malo posvetim. Res je, na elektrotehničnem polju so Jugo-Siemens, Jugo-Aeg-Union, Jugo-Elin, Jugo-Brown Boveri tuja podjetja, katere so le deloma ustanovljena s pomočjo lokalnega bančnega kapitala. Mislim pa, da je bolj pošteno, da se tudi odkrito deklarirajo ta podjetja z izvirnim tujim imenom kot tuja podjetja, kakor pa, da zakriva »domače« podjetje (Transformator) svoj izvor, ki ni nič drugega, kakor zastopstvo inostranskega podjetja. Ako to ne odgovarja resnici potem naj g. dr. Vidmar pojasni, zakaj dobavlja izključno Bergmanove stroje in zakaj se je svoječasnno v tem smislu pogajal tudi s tvrdko »Elin«. Pove naj g. dr. Vidmar, zakaj so bili bojni od njega položenih kablov elektrovozov »Elektre« označeni z imenom »Bergman«, in zakaj tvrdka »Bergman« vsakega interesenta iz naših krajev, ki se obrne neposredno na to podjetje, zavrača na »domače« podjetje »Transformator«. To igračkanje z domačim izvorom je zelo neokusno in gotovo avtoritete, kakor je g. dr. Vidmar, nevredno. Otrsti se moremo inozemstva šele tedaj, ko bomo mogli s svojimi produkti ne samo blagovno, temveč tudi cenovno konkurirati z inostranstvom. Zakaj se ne ženiramo kupovati žito v Ameriki, ako je cenejšo kot naše banatsko v gotovem primeru? Zato se pa tudi ne bo noben racionalni ekonom ženiral kupiti stroje v tujini, ako so cenejši, kakor domači, tudi če so iste kvalitete. Prosta konkurenca je bila in mora biti v gospodarstvu vodilna sila, nikdar pa ne le lokalno-patriotični oziri.

Končam z željo, da bi se vsekdar in vsakdo v polemiki posluževal tako lojalne stvarnosti in resnosti, kakor sem jaz do sedaj tudi praktical. Predvsem pa poudarjam, da so

me vodili v tej zadevi le resni, objektivni razlogi. Če pa g. dr. Vidmar tega ne veruje, mu bom privatno povedal, kaj me je še posebno vodilo, da sem napisal tisti članek — to se pravi, kdo me je prosil, da presodim pogodbo in o stvari napišem svoje misli. Varanje javnosti, omalovaževanje dejstev in neodkritosrčenega žongliranja ni in ne bo v mojem javnem nastopanju najti.

Naznanila.

n Pevska zveza. Danes 15. t. m. ima PZ sejo ob 5 pop. v Akad. domu. Vabljeni vsi gg. odborniki. — Predsednik.

Izpred sodišča.

Spoštuj mater! Tako je poučil sodnik oženjenega delavca Franceta Zabreta, doma iz Rodič. Možakar je precej hude narave in je bil že čez 20 krat kaznovan radi raznih nasilnosti. Tudi sedaj sedi v zaporu 4 mesece, ker je pretepel mater in pa neko Skrabarjevo, ki pri njih gostuje. Ni pa še odnesel mož te kazni, je pa padel v drugo. Dne 9. avgusta se je zopet sprl z domačimi in je vse po vrsti naklestil. Brata Janeza je zalotil v podstrešju, kjer je kadil. To ga je tako razjezilo, da ga je vsekaj po glavi. Ko sta se mati in Skrabarjeva potegnile zanj, je mož mater obrcal, Skrabarjevo pa je dregnil in ji izbil en zob. Ker sta se po precejšnjem obotavljanju mati in brat odrekla pričevanju, je bila zaslišana samo Skrabarjeva, ki je potrdila obtožnico. Zabret se je zagovarjal z veliko razburjenostjo, glede zoba pa je trdil, da se je ženi zob že tako majal, da bi ga bila že skoro nekoč pojedla. Tudi se je ugotovilo, da so pri hiši tako žalostne razmere, ker ga baje žena hujša proti materi in Skrabarjevi, ki jih težko vidi v hiši. Z ozirom na to je bil obsojen možakar za enkrat samo na 4 mesece ječe.

Priležnost je naredila tatu. Mlad fant, po domače Komarjov iz Dežen v brdskem okraju, je opazil, da nosi Janez Ribič, ki je prišel iz Amerike, dolarje in dinarje kar prosto v hladnem žepu. In preselil se je neki večer iz poda, kjer je običajno nočeval, v hišo, češ da mora drugi dan zgodaj vstati in da na podu lahko zaspi. Ponoči pa je vstal, se splazil k hladam ameriškega strica in je ukradel iz žepa 5 dolarjev in pa bankovec za 1000 Din. Za dolarje si je kupil samokres, od 1000 Din pa je porabil 1400 K za razne drobnarije in neumnosti. Tatvino 1000 Din je fant priznal, za dolarje se pa ni hotel na noben način udati. Z ozirom na fantovo mladost, izizvalno priložnost, ker še ni bil kaznovan in na njegov kes je bil fant obsojen samo na 14 dni navadne ječe, vendar pa mu je predsednik zagrozil, da ga bodo pošteno obsodili, če pride še enkrat prednje radi tatvine.

Usodna kupčija. Neki podjeten trgovski potnik je čital v »Jutru«, da proda neka stranka na Kodeljevem klavir. Šel je k njej in ji rekel, da ji bo on klavir spečal. Prepeljati ga pa mora v njegovo stanovanje v Ljubljano, da si ga stranke lažje ogledajo. In res je pripeljal klavir na svoj dom, kjer ga je kmalu nato prodal. Toda premočil ga je denar in namesto, da bi dal denar lastnici, ga je zapravil in jo je oškodoval na ta način za 2500 dinarjev. Obtoženec je priznal, da je porabil denar, ker je bil v potrebi in se je zavezal, da povrne škodo v primernih obrokih. Obsojen je bil na dva meseca ječe, mora poravnati škodo, stroške in 50 Din takse za sodbo.

§ 104. Dva ljubljanska fanta boljše meščanske družbe sta se vračala z nedeljskega izleta in sta vstopila v Lescah na vlak. Ker sta bila že kasna, sta vstopila v poseben voz, ki je bil naročen in določen za šolske izletnike. Ker sta bila malo razposajena, je poklicala učiteljica sprevednika in se je pritožila, da dva potnika, ki nimata v vozu nobene pravice, nadlegujeta mladino. In vsled tega je nastal preprič, med katerim se je obtoženi J. M. precej ošabno obnašal. Oštel je sprevednika z ne baš lepimi besedami in se rogaj iz uslužbenca, da več v eni noči zapije, kot zasluži na cel mesec. Pri obravnavi pa je ošabnež stisnil glavo v zelje, tajil vse psovke in se je zagovarjal, da je bil izzvan in pa malo »okajen«. Njegov zagovor pa mu vpricho pričevanja sprevednika in vlakovodje ni dosti pomagal in je bil obsojen J. M. po § 104 na 1000 Din globe, vse stroške in 50 Din takse, tako da bo ta razposajenost precej draga. — France Kvara, ki sedi v ječi — bil je obsojen na eno leto zaradi bogoskrobnosti — je dobil še eno porcijo zraven. Obtožen je bil namreč, da je 3. junija v Lazah, kjer je stopil brez voznega listka v vlak, prav grdo in sirovo ozmerjal železničarja Jerneja Čadeža, ko je ta zahteval od njega vozni listek. Zagovarjal se je s popolno pijanostjo, česar pa ni mogel dokazati. Za to svojo sirovost je bil obsojen še na 2 meseca zapore. — Prav po neprevidezni si je nakopal precejšnje stroške in sitnosti neki brivski mojster iz Ljubljane. Mož je dobil uradno povabilo, da naj se zgleda na magistratu. To ga je tako ujezilo, da je rekel dostavljalcu, da ne pride in da naj ga vsi skupaj z magistratom vred v uh pišejo. Zagovarjal se je, da ni s tem mislil nikogar žaliti in da se on večkrat podobno izraža in to brez hudobnega namena. Obsojen je bil radi te neprevidezni na 300 Din globe ali 6 dni zapore in bo moral plačati še stroške in pa 50 Din takse tako da bo to pihanje precej drago.

Gospodarstvo.

Hydroelektrična centrala Žiri - Fužine.

Na Sori pri Fužinah — približno 5 km severno od Žirov — je zgradila Električna in gospodarska družba v Žireh hidroelektrično centralo, katere spada med srednje velike hidravlične naprave s precejšnjim padcem in razmeroma malo množino vode. Vodna moč poljske Sore spada k vodovju Save in ima v obširnem gorovju te doline zelo ugodne dotoke vode.

Višinska razlika med napeto vodo pri jezu in gladino spodnjega odtočnega kanala pod centralo je čisto 22 m. Iz vodnega katastra je razvidno, da je na mestu, kjer stoji centrala, 10 mesečna voda = 950 litrov, 8 mesečna voda 1700 litrov in 6 mesečna voda 2700 litrov v sekundi. Za podlago projekta se je vzela 7 mesečna voda z okroglo 2000 litrov v sekundi, kar odgovarja pri gorenjem padcu okroglo 500 konjskih moči.

Jez je masiven, iz betona, 64 m dolg in 5 m visok ter je ugodno na skali fundiran. Globoki in 3 metre široki dotočni kanal ima neposredno pri 4 m visokem vtoku grobe in fine grablje, pred zadnjimi se nahaja lovilec za pesek z odvodnim poglobljenim kanalom in zatvornico. V jezu, neposredno pri dotočnem kanalu sta dve zatvornici po 3 m visoki, ki pri visoki vodi omogočita hitrejši odtok vode in s tem zmanjšata visoko stanje vode nad jezo. Na desni strani je napravljena ribja lestev, katere obenem zavaruje desno rečno krilo.

Najinteresantnejši del naprave je 1 km dolgi cevovod, ki se je — v večjem obsegu — pri nas v Jugoslaviji prvič — napravil iz lesa. Cevovod je od dotočnega kanala, t. j. od jezu do centrale pod pritiskom. Že pri jezu je bilo z ozirom na teren veliko razmnoževanje potrebno, predno se je našla končno veljavna rešitev. Še v večjem obsegu je vplivala terenska formacija na položitev trase in na izbero materiala pri cevi napeljav. Teren obstoja iz rdečega, škrlastega, ilovnatga kamena, kateri na zraku razpade in se razleže, ako se ga odkrije. Sedanje begrove je bilo potrebno kolikorotliko obvarovati in cevovod zato položiti ob vznožju; za cevi se je pa moralo izbrati kolikor mogoče elastičen material. Ne samo, da so lesene cevi cenejše, kakor železobetonske ali železne, one so tudi bolj elastične in zato za ta slučaj najsposobnejše.

Izbera lesenih cevi je bila na dlani. Posebno, ko je njih izdelovanje prevzela specialna tvrdka, ki garantira za izvršitev in za tako dolg obstoj, kakor vzdrže železne, se je gradbeno vodstvo moralo odločiti za to vrsto cevovoda, upoštevajoč pri tem tudi okolnost, da se more dobaviti potrebni les na licu mesta. Že površen pogled nanje govori z vso gotovostjo, da se bodo te cevi na Fužinah ravno tako obnesle, kakor one v nebroj napravah Švedske, Norveške in Amerike.

Cevi ostanejo v splošnem odkrite in leže na zravnani planiji. Le na približno 100 m daljave so položene te cevi na lesenih kozah, ki stoje na betonskih podstavkih. Nadaljna trasa je izpeljana pod potjo k višje ležečim naselbinam; v tem delu je približno 40 m cevi izvršena iz železobetona.

Cev prekorači potem potok Sora. Premostitev 15 m široke struge je izvršena iz dveh lesenih mrežnih nosilcev, katere nosita dva betonska opornika. Med nosilca je položena lesena cev. Zadnji del cevovoda pred centralo je zopet lesen in leži pod zemljo. V tem delu je tudi odcip k raztežilniku, ki je tudi iz lesene konstrukcije v obliki kadi, 7 m premera in 8 m višine. Ta raztežilnik je zato napravljen, da se v dolgem cevovodu zmanjšajo vodni udarci, ki nastajajo vsled naglega zapiranja turbine.

Ta cevovod konča tik pod poslopjem centrale, ki obstoji:

1. iz pritličnega dela 10 × 14 m, kjer sta postavljeni dve turbini in sicer: turbina I izdelek Voith—St. Pölten za 132 m na sekundo vode, padec 22 m netto, trajni učinek 300 KS; turbina II izdelek Strojne tovarne in livarne za 0,90 m na sekundo vode, padec 22 m netto, trajni učinek 200 KS. Turbini sta direktno sklopljeni z električnimi generatorji za 3000 voltov. Pod turbinami se nahaja odtočni kanal, ki je povzročil z ozirom na globino in pritisk vode znatne stroške.

2. V zvezi z zgoraj opisanim pritličnim prostorom se nahaja drugi del poslopja, kateri obsega stikalni prostor, delavnico, magacin in pisarno ter dveje stanovanj poleg vseh stranskih prostorov.

V stikalnem prostoru se nahajajo v prvi vrsti transformatorji za pretvarjanje električne energije generatorjev od 3000 voltov na 10.000, odnosno od 3000 na 380 × 220 voltov, z vseni potrebnimi pretikalnimi aparati in instrumenti za redno obratovanje vseh priključenih konzumentov. Visoka napetost deset tisoč voltov je namenjena za prenos električne energije v oddaljene kraje, kakor n. pr. v Žiri in na Vrhniko, medtem ko služi nizka napetost 380 × 220 voltov za priključek konzumentov v neposredni bližini centrale. Ta del poslopja 8,5 m × 15 m je enonadstropen. Poslopje je dobro fundirano, zunanje stene so iz betona, notranje iz opeke;

stropovje je deloma leseno, deloma iz železobetona. V ostalem je zgradba v normalni izvršitvi, krita z betonsko opeko, v notranjih delih ometana in pobeljena, samo zunanje stene so ostale surove, neometane, da so se prihranili ti nepotrebni stroški. Tlak v turbinem in stikalnem prostoru ter v predprostorih je iz betona, v ostalih delih pa iz lesa.

Od 10.000 voltnih transformatorjev prične preko primernih varnostnih naprav daljnovod, ki izhaja neposredno iz pročelne strani centrale. Z ozirom na okolnost, da je bila hidroelektrična centrala od vsega početka zamišljena za preskrbovanje Vrhnike in okoliških vasi z električno energijo in le v majhnem obsegu za najbližjo okolico, je daljnovod preračunan za prenos devet desetink vse v centrali proizvajane energije na Vrhniko. Da se kolikor mogoče zmanjšajo izgube na 24 km dolgem daljnovodu od Fužin preko Žirov na Vrhniko in da se z najmanjšimi stroški za baker izvede ta daljnovod, se je določilo 10.000 voltov za prenosno napetost.

Daljnovod se je izpeljal po progi, ki omogočuje priključek vseh vasi do Vrhnike; zato teče daljnovod od centrale mimo Dobračeva neposredno skozi Žiri po prometni poti ob potoku Račevo na Smrečje in od tu preko Podlipe na Vrhniko, kjer konča v glavni transformatorski postaji. Ta daljnovod se vsak čas lahko podaljša v smeri proti Bevkam in Blatni Brezovici ter na ta način priključi še v vse sosednje vasi.

Sadna razstava.

Vse večjem obsegu nego pri nas so bile prirejene sadne razstave na Štajerskem in sicer 5. oktobra v Smartnem na Paki in v Vojniku pri Celju, dne 12. oktobra pa v Braslovčah. Najbolj se je odlikovala po množini in lepoti sadja razstava v Smartnem, kjer je središče sadjarstva v Savinjski dolini. Kako razširjeno in razvito je sadjarstvo baš v teh krajih in kako se prebivalstvo zanima za napredek v tej panogi, se razvidi iz tega, da so skoro vsi gospodarij ondotne občine člani podružnice Sadjar. in vrtnar. društva, ki šteje okrog 180 članov. Ta razstava je imela poleg poučnega tudi trgovski značaj, ker gre predvsem za to, da se spravilo ogromne množine letošnjega sadnega pridelka v denar.

V Vojniku so združili s sadjarsko tudi čebelarstvo razstavo. Tudi tu so se obe prireditvi obnesli nepričakovano dobro, tako da so bili zadovoljni prireditelji, razstavljalci in obiskovalci.

V Braslovčah nas je prireditev posebno prijetno iznenadila. Tu so pa združili sadjarsko z vrtnarstvom ali bolje rečeno — s cvetličarstvom. Obe panogi sta se tako lepo spopolnjevati, da je imel pravi užitek kdor je s pazljivostjo in previdnostjo pregledal neštete sadne vzorce okrašene z raznovrstnim cvetjem in skupinami rastlin v lončkih. Razstavljenega sadja, vrtnih in poljskih pridelkov in raznega okrasnega rastlinja je bilo toliko, da ste bili napolnjeni 2 veliki šolski sobi. Pa tudi stopnišče in mostovž v I. nadstropju sta bila izredno lepo okrašena. Razstave se je udeležilo nad 90 razstavljalcev.

Kar se tiče sadja vobče, nam je nudila razstava izreden užitek. Zastopane so bile vse boljše pomološke vrste. Nič manj nego 60 krat je bila zastopana kanadka v takih plodovih, ki nič ne zaostajajo za francoskim pridelkom. Tako smo videli še mnogo drugih znanih vrst, precej pa tudi domačih brez pravega imena. Nič manj zanimivi niso bili zelenjadni in cvetlični predmeti, ki so bili v raznih jako okusnih skupinah porazdeljeni med mizami s sadjem in posamez med razloženimi sadnimi skupinami, tako da je bil opravičen napis »V raj«, ki je bil razpet med dvema mlajema pred vhom v šolsko poslopje.

Po otvoritvi je bilo predavanje o sadnem izboru za ondotni okoliš. Udeležilo se ga je precej sadjarjev in trije sadjarski strokovnjaki. Zo vsestranskem prevdanku o ciljih današnjega sadjarstva se je ugotovilo, da se bo dvignil gospodarski pomen te panoge le tedaj, ako se bo pridelovalo sadje izključno le za kupčijo. Ta pa zahteva enotno sadje v velikih množinah. Tako sadje se bo pa pridelalo šele v doglednem času, ako se bo naše sadjarstvo temeljito reformiralo. Pred vsem je treba skrbeti številu sadnih vrst in odslej gojiti dosledno le 3, do 4 vrste, ki rode trdo, pozno zimsko sadje, kakoršno ima veljavo v kupčiji, ki so absolutno rodovitne in katerih drevje je zdravo in rastno. Po tehtnem prevdanku so se navzoči gospodarij-sadjarji odločili za sledeče vrste: rdeči mašancgar, (Rudolf), bobovec, Baumanovo reneto in londonski peping. Popoldne je bilo predavanje o napravi sadjevca, ki se v ondotnem okolišu izdeluje v veliki množini.

Zanimanje za rastavo je bilo izredno živahno. Staro in mlado obeh spolov je ves dan dohajalo in vidnim zanimanjem ogledovalo razstavljene predmete.

Posebna zasluga, da se je prireditvi tako stajno obnesla, gre pred vsem ravnatelju g. Lorberju, ki je z znano poštrevnostjo vodil vsa dela. Prav uspešno ga je

podpiralo ostalo učiteljstvo in posestnik g. Bašnak. K vrtnarski razstavi je največ pripomogel veleposestnik in sadjar g. Ivan Čmak iz Gomiljskega.

• • •

g Sejske poročilo iz Maribora. Na svinjski sejem dne 10. t. m. 1924 se je pripeljalo 464 svinj in 1 koza, cene so bile sledeče: mladi prašiči 5—6 tednov stari, komad Din 87.50—187.50, 7—9 tednov stari komad Din 225—275, 3—4 mesece stari 300—500, 5 do 7 mesecev 700—750, 8 do 10 mesecev 875 do 950, 1 leto 1250—1750, 1 kg žive teže 16.25 do 17.50, 1 kg mrtve teže 23.75—27.50, koze komad 125—225.

g Jugoslovanska trgovska zbornica v Budimpešti. Iz Budimpešte javljajo, da je bila tam pred nekaj dnevi ustanovljena jugoslovanska trgovska zbornica.

g Izredno zborovanje Centrale industrijskih korporacij. Izredno zborovanje centrale industrijskih korporacij se bo vršila koncem tega meseca ali v prvih dneh prihodnjega meseca. To zborovanje je bilo prvotno določeno za mesec december, sklicati pa se je moralo zaradi težke situacije, v kateri se nahaja industrija, že sedaj.

g Avtomobilska izložba v Zagrebu. V Zagrebu se je v soboto otvorila avtomobilska izložba, katere po poročilih zagrebških listov izkazuje zadovoljiv rezultat, ker obiskovalcev kakor tudi resnih kupcev da je dovolj. Kupčije so se že začele sklepati.

g Državni premogovniki. Oddaja premoega iz državnih premogovnikov je zadnje čase zelo nazadovala. Vzrok leži v tem, da privatne tvrdke niso redno odplačevale kreditov, ki so jih uživale. Ko je nastopil novi trg. minister za trgovino in industrijo, je našel dolgov v skupnem znesku 87 milijonov dinarjev. Sedaj je odredil, da se morajo odobriti krediti samo ob prvovrstni bančni garanciji.

g Legalni inozemski račun v Avstriji. Z ozirom na to, da je v Avstriji z nekaterimi državami vzpostavljen denarni promet s poštnimi nakaznicami, je odredila avstrijska Narodna banka, da morejo oni, ki se bavijo s trgovino z devizami, priti do svobodnih inozemskih terjatev tudi na ta način, da se bodo vsi iznosi, ki so prišli iz inozemstva po poštni nakaznici, odobrili računu pošiljatelja ali po njegovem nalogu kakemu drugemu legalnemu računu inozemca.

g Povišanje glavnice pri »Banco Commerciale«. Iz Rima poročajo, da je »Banco Commerciale« sklenila zvišati svojo delniško glavnico od 400 na 500 milijonov lir.

g Promet v tržaškem pristanišču. V tretjem tromesečju t. l. ki obsega mesece: julij, avgust in september, je prišlo v tržaško pristanišče 845 ladij s 740.804 tonami, odšlo pa 1751 s 1.463.537 tonami. Uvozilo se je blaga 394.180 ton (od tega premoega 183.757 ton), izvozilo pa 186.686 ton (od tega premoeg 1767 ton). Skupni blagovni promet je torej znašal 580.866 ton. Od 1. januarja pa do 30. septembra t. j. v teku 9 mesecev je uvozilo in izvozilo iz tržaškega pristanišča 4822 ladij s skupno tonazno 4.126.709 ton. Navedene ladje so vkrcale 718.104 tone raznega blaga, izkrcale pa 718.104 tone blaga. K temu je treba prišteti še promet premoega, ki je dosegel 458.316 ton. Celokupni blagovni promet tržaškega pristanišča je dosegel 2.245.829 ton.

g Inozemski računi pri poštni hranilnici na Poljskem. S 5. septembra t. l. prevzame poljska poštna hranilnica vplačila v gotovini kakor tudi prenose na čekovne račune od oseb in tvrdk, ki imajo svoje sedeže v inozemstvu in sicer do višine 100 zlatov. Zneski nad 100 zlatov. Zneski nad 100 zlatov se morejo prevzeti samo na podlagi predpisov o deviznem poslovanju.

g Produkcija sladkorja v Franciji. Letos je zasajenih s sladkorno peso v celi Franciji 200.000 ha, napram 210.000 ha v letu 1914. Medtem ko je znašala produkcija sladkorja v prošli kampanji 445.000, se računa v tekoči kampanji na donos 700.000 ton. Ker znaša poraba sladkorja v Franciji letno približno 800 tisoč ton, bo morala Francija še ca 100.000 ton uvoziti in to večinoma iz svojih kolonij.

g Najcenejše fino namizno sadje vseh vrst v večjih in manjših množinah se bode prodajalo o priliki sadnega sejma, kateri se bo vršil v dneh 18., 19. in 20. oktobra na prostoru velesejma v Ljubljani.

Borze.

14. oktobra 1924.

DENAR.

Zagreb. Italija 3.0850—3.1150 (3.0175 do 3.0475), London 319.50—322.50 (313—315), Newyork 69.75—70.75 (68.85—69.85), Pariz 3.6750—3.7250 (3.576—3.626), Praga 2.0095 do 2.1295 (2.0735—2.1035), Dunaj 0.0093—0.1013 (0.0098—0.00998), Curih 13.50—13.60 (13.35 do 13.45). — Tendence zelo čvrsta. Narodna banka je v vseh devizah intervenirala. Po borzi tendence dalje čvrsta, trg brez blaga.

Curih. Belgrad 7.45 (7.45), Pešta 0.006750 Berlin 1.2350, Italija 22.85 (22.77), London 23.4250 (23.40), Newyork 521.50 (521), Praga 15.45 (15.475), Dunaj 0.007350 (0.00734) Bukarešt 2.80, Sofija 3.80.

Dunaj. — Devize: Belgrad 1006, Budimpešta —, Kodanj 12.480, London 318.500, Milan 3102, Newyork 70.935, Pariz 3.722, Varšava 13.570. — Valute: dolarji 70.460, an-

gleški funt 316.700, francoski frank 3.685, lira 3080, dinar 997, češkoslovaška krona 2102.

Praga. — Devize: Lira 148.—, Zagreb 48.20, Pariz 178.—, London 152.30, Newyork 33.95.

VREDNOSTNI PAPIRJI.

Ljubljana. 7 odstot. invest. posojilo iz leta 1921. 64 (blago), Celjska posojilnica d. d., Celje 210 (denar), Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana 225—233, Merkantilna banka, Kočevje 123—130, Prva hrvatska štedionica, Zagreb 916—922, Slavenska banka, Zagreb 96 (blago), Strojne tovarne in livarne, Ljubljana 130—152, Trbovelj. premogokopna družba, Ljubljana 385 (blago), Združene papirnice Vevče 120 (blago), 4 in pol odstot. zastavni listi Kranjske dež. banke 17.50 (blago), 4 in pol odstot. zadolžnice Kranjske deželne banke 88 (blago).

Zagreb. Hrvatska Eskomptna banka, Zagreb 108—109, Hrv. sveopća kreditna banka, Zagreb 109—110, Hrv. slav. zem. hipot. banka, Zagreb 55—56, Jugoslavenska banka, Zagreb 102—105, Prva hrvatska štedionica, Zagreb 915, Slavenska banka, Zagreb 94—95, Dioničko društvo za eksploatacijo drva, Zagreb 90—93, Hrv. slav. d. d. za ind. šečera, Zagreb 725—745, Našica 58, Guttman 670—700, Slavonija 62—65, 7 odstot. drž. inv. posojilo 62.50 do 62.75, vojna odškodnina 112.50—113.

Dunaj. Alpine 292.000, Greinitz 135.000, Kranjska industrijska družba 560.000, Trboveljska družba 383.800, Hrvatska eskomptna banka 112.000, Leykam 105.800, Jugoslovanska banka 97.000, Hrvatsko-slav. dež. hip. banka 53.000, Mundus 700.000, Slavex 180.000, Slavonija 63.000.

BLAGO.

Ljubljana. Les: Bukove deske, neparjene, I. in II., od 2 m naprej, 27, 38, 50, 60, 70, 80, paral. na živ rob rezan, fco meja 950, testoni lanske sečne od 2.25 m, 20 mm, od 10 do 29 mm media 22 cm, lepo izdelano blago, pravokotno odčeljeno, fco meja 600, smrekovi ali jelovi plohi, paralelno, ostrorobno obrobjeni, 12 m dolgi, 30 cm široki, 65 mm debeli, fco meja 865, hrastova drva, suhe, 1 m dolžine, fco nakladalna postaja 4 vag. 23, 24, zaključek 23, oglje Ia, vilano, fco meja 115. Bools hrastovi, fco nakladalna postaja 1300. — Žito in poljski pridelki: pšenica domača, fco Ljubljana 380, pšenica bačka par. Ljubljana 425, koroza bačka, par. Ljubljana 390, oves bački, par. Ljubljana 320, laneno seme, par. Ljubljana 685, pšenična moka bačka, bas. O, fco Ljubljana 615. — Stročnice, sadje: fižol ribničan, orig., fco Ljubljana 475, fižol prepeličar, orig., fco Ljubljana 430, fižol mandolon, orig., fco Ljubljana 350, fižol ružavi, orig., fco Ljubljana 350.

Prosveta.

pr Tržič. V nedeljo 12. t. m. je Tržič privrkat poslušal cerkveni koncert. Sicer je v dobi cerkvenih koncertov stopil že malo pozno na pozorišče, a vendar je bolje tudi pozno, kot pa nikoli. Zbor je štel 8 sopranov, 7 altov, 4 tenoriste in 5 basistov. Torej srednje velik zbor. Pevovodja mu je g. Martin Zeleznik. Pri koncertu je iz prijaznosti priskočil na pomoč g. dr. Kimovec. Jedro sporeda so tvorile slovenske cerkvene pesmi. Zastopani so bili vsi sodobni večji skladatelji. Kimovec («Brezmadežni»), Gerbič («Ave Marija»), Klemenčič (Kraljica vigradi), Hochreiter («Marija Pomočnica» in «Med nami Jezus biva»), Sattner («O najsvetejša hostija»), Premrl («Srce preljubeno») itd. Novost so bile skladbe M. Zeleznika: duet «Kraljica si», ženski tercet «Čečena Marija», sopranski samospev «Mati božja», zlasti pa Božična kantata za orgle, sopran solo in mešani zbor. «Kraljica si» in «Mati božja» sta zelo ljubki in učinkoviti skladbi — škoda, da je sopranski samospev vdušila spremljava —, «Božična kantata» pa vsebuje zelo mogočen in veličasten mešani zbor. Vendar se nam hoče zdeti nekam raztrgan po samospevih vločkih.

Zbor je na svoji razvojni stopnji rešil svoje naloge zadovoljivo. Da ga čaka še težka pot proti višku, nam je postalo jasno ko pri prvi točki. Vrh tega je visela cel večer zlasti na ženskem zboru neka pritažena teža, ki mu kar ni pustila do polnega razmaha. Posebno se je to nekam mučno občutilo pri ženskih zborih. Šele v zanjih dveh točkah in v «Božični kantati» so se povzpeli v svobodnejši razmah. Morda je temu kriva tudi posevna pozicija ženskega zbora tako, da so šele od stranske stene odbiti glasovi doneli po cerkvi. Pri prvih točkah je očitno imel prste vmes tudi začetni delirij.

Posameznosti bi predaleč zavedle, naj poudarim samo par splošnih stvari. Zrvo slabost je izdal zbor s prepovršnim poudarjanjem značilnih zlogov, resp. ritmičnih vdarov. Niti taktirka jih ni mogla v povoljni meri izvabiti. Pod to slabostjo je zelo trpel splošni vtis Hochreiterjeve «Marije Pomočnice», Gerbičeve «Ave Marije», Zeleznikove «Kraljica si». Tudi sem v teh pesmih pogrešal malo več življenja v tempu. Pri basih sem želel več dinamične finese zlasti v «Božični kantati» in Schwabovi «Zdrava Marija». Drugo slabost sem našel v tem, da zbor ni navajen peti natančno po taktirki ali dirigentu. Tako je tudi mojstrsko dirigiranje g. dr. Kimovca le prerado ostalo brez zadost-

nega odmeva. Je pač tudi v tem oziru treba stalne vežbe! Vse te slabosti je trpela mestoma preciznost v začetkih in odnehljajih, n. pr. v »Božični kantati« in Sattnerjevi »O najsvetejša hostija« ter v Premrlovi »Srce preljubnežev«. V tem oziru so bolj prizadeti moški glasovi kot pa ženski.

Tu pa tam je vdarila na dan tudi razcepljenost glasov, n. pr. v basu pri »Božični kantati«, tenorju pri Premrlovem »Sreč...«, v altu pri »Kraljica sil!« No, zlitost glasov pride sama posebi s skupnimi vajami!

Vendar sme biti zbor kljub tem nedostatkom ponosen na svoje delo. Klemenčičevo »Kraljica vigradi« ali Hochreiterjevo »Med nami Jezus bivaš«, s Premrlovo »Srce preljubnežev« ali Železnikovo »Božično kantato« lahko brez skrbi stopi med prve zборе. Kot solistinja sta se odlikovali gdč. Marica Koejančič in gdč. Tončka Slabč, slednja s svojim mehkim glasom, ki se ji je tudi že dokaj okrepil. Obrne naj vso pozornost zlasti na dihalno tehniko in nastavo ust (izgovarjava »a!«, pa jo čakajo še dokaj lepši uspehi. Gdč. Koejančičeva se odlikuje s svojim temnosrebrnim glasom. Dinamika ji ne dela težav, poje z notranjim umevanjem. Zelo pa naj pazi na črko »r«! Za gdč. Mici Ahačič, je bila vloga v »Kraljici vigradi« kakor nalašč! Ponosen življenja poln alt. Škoda, da je malo tremolov prišlo vmes.

Cerkev je bila vsa zasedena. Znak, da farani vedo ceniti požrtvovalni trud cerkvenega zbora, trud za vedno večji napredek v glasbi. Prvi korak je storjen! Zdaj pa krepko naprej na kljub vsem nedostatom! Korajža velja...

Etič.

pr Ksaver Meško, Listki. Splošna knjižnica št. 26. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani. 144 strani. Cena broš. Din 18, vez. Din 24. — Baš, ko poteka 50 letnica našega priljubljenega pisatelja-pesnika je izšla v založbi Zvezne tiskarne in knjigarne pod skupnim naslovom »Listki« zbirka Meškovih novelic, črtic in profilov. So to drobni in topli pesniški izlivi mehke Meškove duše, male dragocene sličice in skice, napisane z nežno roko in v onem bleščečem stilu, vsled katerega je baš Meško med slovenskimi pisatelji postal tako priljubljen. Večina njegovih črtic izvira iz časov Meškovega bivanja na Koroškem. Njemu k srcu prirasteni Koroški je postavil Meško baš z nekaterimi teh črtic krasen in trajen spomenik. — V drugem delu svojih »Listkov« podaja Meško profile nekaterih naših zaslužnih mož, med temi Aškerca, Gregorčiča, Ant. Medveda, Verovška itd., v katerih z nežno roko, a popol-

noma objektivno sega v globino duš teh naših odličnjakov.

pr Anton Melik, Jugoslavija. Zemljepisni, statistični in gospodarski pregled. I. del. Druga predelana in pomnožena izdaja. (Pota in cilji 5. in 6. zvezek.) Ljubljana 1924. Izdala Tiskovna zadruga. Strani 427. Cena boljše izdaje Din 75, slabši Din 60, poštnina 2 Din več.

Narodno gledališče v Ljubljani.

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.

15. oktobra, sredo: *Cyrano de Bergerac*. Red F.
16. oktobra, četrtek: *Firma P. B.* Red B.
17. oktobra, petek: *Paglavka*. Red E.
18. oktobra, sobota: *Moč teme*. Red C.
19. oktobra, nedelja: *Sestero oseb išče avtorja*. Izven.
20. oktobra, ponedeljek: *Paglavka*. Red A.

OPERA.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

15. oktobra, sredo: *Zaprto*.
16. oktobra, četrtek: *Majska noč*. Red A.
17. oktobra, petek: *Rigoletto*. Red D.
18. oktobra, sobota: *V vodnjaku*. *Cavalleria rusticana*. Red B.
19. oktobra, nedelja: *Carjeva nevesta*. Ljudska predstava pri znižanih cenah.
20. oktobra, ponedeljek: *Zaprto*.

SESTERO OSEB IŠČE AVTORJA.

(Sobotna premiera v drami.)

Pirandellova »nedonošena« komedija je zmes resničnosti in pisateljske domišljije; da jo je lahko utelesil, jo je postavil na gledališki oder, prizorišče čudežnega življenja! K navadni skušnji stopi med gledališke igralce šest oseb in njihov vodja, oče, prične strastno prigovarjati režiserju, naj jim da vsaj on možnost, da zaigrajo dramo svojega medsebojnega odnošaja, ko jih že avtor ni hotel, niti mogel

»donositi«. Spočetka ga stvarni gospod odločno odkloni, ko pa začuje odlomke njihove zgodbe, se mu zdi stvar zanimiva in izvedljiva; povabi skupino, naj zaživi v svoji tragediji, ki jo družina preko mnogih konfliktov z »realnostjo« gledališča in med sabo, za hrbtom kulis in pred družbo igralcev tudi doigra. Oče se je po daljšem zakonu odločil, dati svoji ženi svobodo, ker je videl, da je priklenjena na usodo njegovega tajnika. Tajnik umre in žena pride z otroci v bedo. Pastorica si more služiti kruh in na teh potih pride v roke očimu; po njenem vplivu se vrne družina v očetovo hišo. Tu pričena oni odstavek, ki ga osebe še niso preživele. Starejši fant je cinik in samotar. Ko hodi po vrtu, zagleda malo sestro, kako se potaplja v ribnik in jo hoče rešiti, za drevesom pa zagleda prežedečega brata, kako buli v utopljenko in se v istem trenutku ustrelji. To so posledice sinove separiranosti na podlagi njegove »legitimitnosti«. Osebe odidejo zopet v temo.

Igra je pisana napeto in frapira z nenavadnimi dogodki. Odpira pogled v literarno ustvarjanje, v porajanje posameznih oseb in značajev, ki jih je treba šele odkriti, da tvorijo umetniško celoto. In razmerje do odra in igralcev! Tu pove Pirandello par resnic, pa ne s pridigarskimi stavki režiserjevimi, ampak s celo situacijo. Konflikt med navadno resnico in višjo resničnostjo v umetnini je dobro podan in prav zato ga ni mogoče razločevati.

Režija g. Šesta je bila točna in polna razumevanja za avtorjeve namene. Ritem igre, kakor tudi uglajenost in sigurnost posameznih scen daje predstavi lepo prednost pred ostalimi letošnjimi. Med »igralci«, ki smejo topot nastopiti s svojo lastno zunanostjo, se nobeden ni pregrešil z ničemurnostjo; krasni oderski postavi sta g. Danilo in g. Levar. Vloga pastorka-blodnice je igrala ga. Nablocka pri repriji manj kričavo, kot pri premieri; njena slovenščina pa je mučna za občinstvo. Dober v maski je bil oče, g. Rogoz.

Njegova igra zadostuje za pripovedovalni del vloge, v »resničnih« scenah pa premalo stopnjuje. Mater je igrala ga. Šestova. G. Skrbinek je ustvaril v sinu resno figuro, le glasovno ji je bil tuj. Izvrstna domislica je zvočnica g. Medvedove. Številno občinstvo je pri obeh predstavah igro in igralce živahno pozdravilo.

M.

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA

priporoča za mesec november (vsi svetniki, verne duše, zahv. nedelja) sledeče skladbe:

Foerster, 7 pogrebni pesmi za mešani zbor, Part. Din 10.— (Lahke in lepe skladbe.)

Foerster, Te Deum op. 18 za mešani zbor, Part. Din 4.— glasovi po 50 para.

Gerbič, 12 tantum ergo za mešani zbor, Part. Din 12; glasovi po Din 4. (Lahki in melodiozni napjevi).

Hladnik, Osem tantum ergo za mešani zbor in orgle, Part. Din 10.

Hladnik, Requiem op. 52 za en glas in orgle Din 6. (Lep in lahek.)

Nedved, Bone Deus za bariton solo in orgle; Din 6. (Motet poraben kot ofertorij, posebno za Gospodove praznike; zelo lepa skladba.)

Premrl, pesmi svetnikov za mešani zbor, Part. Din 12, glasovi po Din 6.

Premrl, Requiem za en glas in orgle, Din 14. (Zelo lep in primeren rekvijem.)

Premrl, 12 Tantum ergo za mešani zbor in orgle, Part. Din 12.

Sattner, Svetniške pesmi II. za mešani zbor, Din 10. (Obsega tudi lep napjev od praznika vseh svetnikov.)

Sattner, Te Deum za mešani zbor in orgle, Part. Din 6; glasovi po Din 1. (Veličastna in lepa skladba.)

Schicht

Pravo

Schichtovo-milo z znamko „Jelen“

je bilo, je in bo vedno ostalo najboljšo.

Pri nakupu pazite na ime „Schicht“ in na znamko „Jelen“!

7

Trgovci MANUFAKTURNEGA blaga obračate pozornost na vsietrgovino manufakturnega blaga

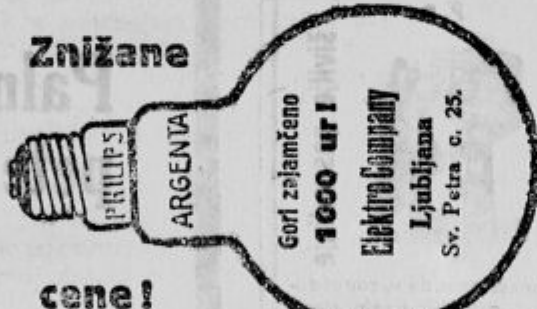
VILIM PICK

podružnica MARIBOR, Aleksandrova 26, središnica Zagreb, Duga ul. 6. - Telef. 334.

kjer se morete osebno prepričati o najnižjih cenah in vrlo solidni posrednosti.

NA DEBELO! NA DEBELO!

Znižane

cene!

„SLOVENEČ“ za inserate najbolj priporočljiv!

Velika zaloga šivalnih potrebščin modnega nakita, svile, baržuna i. t. d. pri

A. Sinkovec nasl. K. Soss

Ljubljana, Mestni trg 19.

Šivilje in krojači znaten popust!

Se pošilja dnevno po pošti!

Fran Bonač:

S strmih gorá na morje.

Pesem labudnica staremu šolskemu letu je bila odpeta, prelepa cesta gorenjska vsa svatovsko okrašena, odprta na stežaj. Kolo in turist pripravljena. V nekaj urah je premeril jekleni konjiček 75 kilometrsko razdaljo med Ljubljano in Dovjem: Naprej in naprej, Goethe bi dejal: »Immer zu!«, da ti brzi pred očmi gora in plan, šuma in livada, ponosni dvorec in skromna hišica, brhki potoček in široki veletok. Film dolg in prelep, ki ga suče roka nebeškega Mojstra. Naprej, da se ti širijo pljuča, jeklene mišice, poje in vriska duša, da srkaš vase s prostim vzduhom vred zdravi sok naše zemlje in da postaneš za vsaki hip vetra in vsako bilčko trave tako dovtoven in ves prežet božje narave kakor veliki svetnik iz Assisija. Svoboden in prost v svobodni, prosti naravi, ne rabiš nobenega voznega reda, nobenih modernih priskutnih fraz, nobenega klanjanja, nisi nobenemu napoti: narava in Bog je tebi vse. Sicer nam je bil letos Jupiter Pluvius neusmiljeno krut, pa kljub temu se ga nismo ustrašili in smo mu povsod trdovratno kljubovali, bodisi da nas je klestil po triglavskem pogorju, bodisi da se nam je krohotal po sivem skalovju Mojstrove ali nas omamljal z ognjenimi strelami proti izviru. Soče, ali pa nam pošiljal ledena zrna v hrbet, ko smo na terasastem hrbtišču rateške Peči (1509 m) sinovi Jugoslavije, Avstrije in Italije, ob kilometrsko dolgih makaronih ter iskrem chiantiju ob pohlevno mrmrajočih žgancih v pastirskem kotlu in poskočnem brinjevu ter emendolčanu med seboj čudovito lepo fraternizirali in pravzaprav bili vsi enoglasnega mnenja, da »in barba a tutti i diplomatici« (tako je dejal Italijan) spada puška in sablja v ropotarnico, v življenje pa plug, pero, knjiga in svobodna beseda, onih ki delajo,

ne pa onih, ki ob šampanju in z demimondkami, odločujejo usodo sveta.

Poslušen in zvest si mi bil, konjiček moj jekleni vsigdar in povsod, čeprav si pod ono ogromno skalo o vintgarskih tesnéh, prepodil vile blejske in gorjanske, ondi rajajoče, ko so tebe neobičajnega gosta zazrle; poreden si bil, po si strašil planinske krave in meketajoče črede na Mrzlem Studencu in po tisti stezici, ki vodi potem na Koprivnik malone v omedlevo spravil starko, ki še nikoli take »mašine« ni videla, da je prekrižajoč se in milo tožeč, nemudoma izginila v goščavo.

Trikrat sem letos v imenu Aljaževega kluba tebe naskočil sivi naš orjak Triglav in se sprehajal, zadivljen po tvojih parketih. 9. julija smo na Kredarici imeli poroko. Ženin turist, nevesta planinka sta oba ozaljšana z gorskimi cvetkami, pred altarjem naše ljube triglavske Gospé, med gromom in bliskom, rekla sakrosankten: »da«.

Kako živo smo se pri tem spominjali na neko drugo goro, daleč, daleč na vzhodu, kjer je tudi med šviganjem ognjenih kač in vsej sili nebeških baterij govoril v sivi pravadnini nek glas: »Jaz sem Gospod tvoj Bog« in vklesal v trdovratna človeška srca za vse veke one postave, ki doprinašajo, če se izpolnjujejo, človeštvu trajen mir in srečo! Kaj vse govori gora človeškemu srcu! Ozri se popotnik, ko prideš na Dovje proti oni skupini napram Triglavu, ki ga tvorijo vrhovi: najmanjši do vedno večjega ter najvišjega in povej mi, ali se ti ne zdi da ti vrhovi vprav drastično predstavljajo naše življenje? Otročja doba, mladeniška, zrela moška, sivi stari. Na vrhu starača stolp, varno zavetje pred ostro burjo življenja, stolp našega dejanja in nehanja: križani Bog! Koj nato strašna severna stena, ki drži v prepad, v kaos, nirvano, v »ignomus«, v »predaj se vetrovom, naj gré ka-

mor hoče?« Ali je prišel tisti hip, ko je zdrknil ob navpični steni, tako piše prijatelj ponesrečenemu dr. Jugu v spomin, »ali si prišel zopet do novejga spoznanja? Ali je gledal nato končni resnici v obličje, za katero je tako blazno hitel vse svoje življenje?« Upajmo zares, da je, kajti bogoskaltelji smo vsi, v prvi vrsti turist, ki med skalovjem prisluškuje tajinstvenim odmevom pridige na gori in glasovom davno umrlih prerokov, ki še vedno trepečejo med šušljanjem vetra, grmečimi plazovi in sinfonijami padajočih vod. Štiri dragocena življenja letos položena na žrtvenik Triglavu, pa naj bodo glasen memento nam živim, goré s silno ljubeznijo ljubečim, da nad to ljubeznijo mora vendarle še kraljevati druga ljubezen, neprimerno bolj dragocena in ta je do malega našega rodu, ki mu je izguba vsakega življenja silovit udarec in do Boga, ki edino razpolaga nad nami. Opazoval sem turiste letos in druga leta, ko smo imeli mašo na prostem, kakor na Vršču, v prelepi zeleni kapelici, vsej okinčani s planinkami, murkami, rododendrom in drugimi cvetkami. Marsikak silovlas inteligent, ki morda doma stoji pred altarjem z zagonetnim nasmehom sfinge, je imel gori na vrhu v obraz vklesan markanten cel »ceredo Domine«, verujem Gospod. Prelep v resnici je milanski duomo zlasti ko stojiš na vrhu v šumi čudovitih, vitkih in gibkih stebričkov v nebo kipečih, ki vsak ti kliče: Kvišku sreč! A kaj je milanska stolnica vspričo gotskih velikanov kakor: Špika, Skrlatica, Prisojnik, Mojstrovka, Ciprnik in drugih, ki nam čuvajo »Prečudežni stolpe«, altar na Vršču, ko se zbriamo leto za letom tam k počasčenju umetnika, ki jih je pričaral na naša tla? Ko sem se vračal po široki vojaški cesti, ki je takorekoč podsuta s kostmi ruskih trpinov, ki so jo gradili, je sedel pri kapelici v ruskem slogu, nahajajoči se nad Roseggerjevim križem ruski begunec pridoljen carinarski

službi in otožno je plulo v mrak, ki se je dvigal iznad Pišence:

Volga, ruskaja reka
Nje vidala-l ti padarka
ot donskova kozaka?

Darila donskih Kozakov in ostalih ruskih trpinov naši zemlji? Njihove kosti, njihova trupla, ki gnijo pozabljena, pohojena, razpadajoča, kakor razpada ona lepa kapela, spomin na strašne dni in kakor razpada naša narodna čast, naš ugled in sloves, ko pripuščamo mirne krvi, da Italijani, naši mejaši prihajajo na naše ozemlje po zemske ostanke junakov, da jih potem izroče raznim državam, ki po njih povprašujejo, ker mi za take bagatele nimamo ne časa ne denarja.

»Povej mi odkrito«, me pobara ob neki priliki, ko sem ves izmučen od kolesarjenja in hribolazstva, počival pri gorskem starosti, našem ljubem Aljažu, »kaj se ti zdi, jeli, da imam jaz prav, ko trdim, da je ni doline nad Vrati?« »Hm«, sem dejal, »to je večni spor med teboj in rateškim gospodom za Planico. Kranjskogorski pa trdi, da obe dolini poseka Pišenca, obojevatelji Stola in okolice pa se silno potezajo za Zelenico, ki se razteza med Nemškim vrhom in Begunjsčico. Kako naj razrešimo ta problem? Komu prednost? Ne zameri gospod svetnik,« sem dejal, »zdi se mi, da nad vsemi kraljuje biser, ki je sicer s silo nam bil odtrgan, ki ga pa ves fašizem nikoli iz naše zemlje slovenske izruvati ne bo mogel in to je prelepa trentarska dolina, ki prekaša prav vse. Tako divjeromantična, tako božanstveno-naravna, tako sveže-nedotaknjena je, da bi jo celo Švicarji, če bi mogli, nemudoma odnesli v njihov planinski raj. Ona je kraljica vseh dolin in njena dvorna dama je Gregoričeva ljubljanka, zelenomodra Soča, reka naših solz, naše krvi, pa tudi našega ponosa in naše nade.

(Dalje)

MALI OGLASI

Vsaka drobna vrstica Din 1'50 ali vsaka beseda 50 par. Najmanjši 5 Din. Oglasi nad devet vrstic se računajo više. Za odgovor znamko!

Mesarski VAJENEC
se sprejme. - Poljanska cesta št. 55, Albert Zabjak. 6422

Zimski POVRŠNIK
moderno izdelan, primeren za dijaka, ceno naprodaj. - Poljanska cesta št. 23, pri A. Vrbinu, krojaču. 6423

Vrtnarski POMOČNIK

za vzgojo cvetja in zelenjave, neoženjen, dobi takoj službo. - Ponudbe s prepisom sprejema naj se pošljejo na upravo »Slovenca« pod št. 6425.

Krovci izučeni v pokrivanju z umetnim škrliljem, se sprejmejo. - Zglase naj se v pisarni STAVBNE DRUŽBE v Ljubljani, Levstikova ulica. 6409

HARMONIJI
se poceni proda. Lenarčičev sistem na 6 registrov in 5 oktav. Trpežen in zelo dobro ohranjen. Ludovik PETERLIN, organist v Smedniku pri Medvodah. 6408

Želod, bukov žir,
borove in jelove STORŽE, hrastov mah, lipovo seme in vse druge gozdne in poljske pridelke, kupuje po najboljših cenah tovarna »GOBAN« d. z o. z., Ljubljana, Sv. Petra cesta 85 - Telef. int. 924.

Dekorac. divan

(SPALNI) se proda. - Ljubljana, Kongresni trg št. 3, I. nadst., desno. 6412

Kot učenca

v trgovino z meš. blagom želi oddati trgovca svojega sina. Cenj. ponudbe se prosi pod »Poštem« št. 6426 na upravo.

MLAD URADNIK
vešč knjigovodstva in korespondence v slov., nemščini in srbohrvaščini, dosedaj na vodilnem mestu, želi iz zdravstvenih razlogov svoje dosežanje mesto na štajerskem ovustiti in išče službe v Ljubljani, najraje pa na Gorjskem. Izpričevala in reference na razpolago. Nasloviti je ponudbe na upravo »Slovenca« pod št. 6404.

POSESTVO

v bližini Vojnika, krasna lega, ob drž. cesti, 18 oraloval velik, polje prvovrstno, gozd za sekati, lepo gospodar. Poslopje, se iz proste roke proda. - Več se izve v upravi lista pod št. 6402.

POZOR!
Plačujem dobro za stare OBLEKE, ČEVLJE in POHISTVO. Dopisnica zadostuje, da pridem na dom. - DRAME Martin, Ljubljana, Sv. Jakoba nabrežje št. 29.

Iščem STANOVANJE, obstoječe iz sobe in kuhinje v prillitju ali v podprillitju, v mestu ali bližini mesta. Ponudbe na upravo tega lista pod »Stanovanje«. 6427

Služba ORGANISTA in CERKVENIKA

se razpisuje v Jurkloštru na štajerskem. Plača primerna. Služba se nastopi 3. nov. t. l. - Zupni urad Jurklošter. - Cerkevno predstojništvo.

2 čevljar. POMOČNIKA
se sprejmeta v trajno delo. Hrana in stanovanje v hiši. Fr. Flach, Bevkovo, Trbovlje I.

Halo!

Plačam najboljšo ceno za STARE OBLEKE, PERILO ČEVLJE itd. - A. JUREČIČ, Sv. Jakoba nabrežje št. 31.

2 GOSPODICNI iščeta primerno sobo v mestu. - Ponudbe na upravo »Slovenca« pod št. »URADNICI«.

Zaradi opustitve trgovine
se v manufakturno-modni trgovini JOS. BEDRAC, Ljubljana, Aleksandrova cesta 12, prodaja, dokler traja zaloga, vse blago po vsaki sprejemljivi ceni. 6399

Novo zidana enonadstropna ogelna hiša

na prometnem kraju v Ljutomeru, pripravna za trgovino ali obrt, se po ugodni ceni proda. - Ponudbe na stavbenika JANDL v Ljutomeru.

Proda se poceni radi pomankanja prostora kompletna POSTELJA z nočno omarico, DIVAN in 2 STOLA, vse dobro ohranjeno, preprosta OMARA za obleko, kopalna banja, zimska pelerina in sušilja. Naslov v upravi pod št. 6390.

Elektrotehnično podjetje

ALOJZ ARHAR in drug Sp. šiška, Sv. Jerneja c. 47 prevzema vsa elektrotehnična dela, gradnje manjših elektrotehničnih daljnovodov in instalacij po najnižjih cenah. Točna postrežba! 5695

V narodnem domu v Mariboru

pri novem gostilničar. Osetu je zopet zbirališče Slovanov vseh strank. Prvovrstna kuhinja in pristne pijače. Sprejemajo se tudi abonenti na hrano. 6329

Družabnik (-ica)

k dobro vpeljani trgovini z mešanim blagom na deželi se išče. Potreben kapital od Din 70.000 naprej. Samske osebe imajo prednost. Ponudbe pod »Solidna moč« na upravo pod št. 6305.

Učenka poštenih staršev želi v trgovino z mešanim blagom. - FR. GORŠE, Dravograd. 6346

INSTRUKCIJE

v ITALIJANSKINI daje za početnike po zmerni ceni laščino popolnoma obvladajoči uradnik. Naslove reflektantov sprejema uprava pod šifro »Italijansčinac«.

Nova VILA

z velikim vrtom, v mestu, se proda za 372.000 Din. Dopisi pod »Takojšnja vselitev« na upravo »Slovenca«.

NAJBOLJŠA NAJCENEJŠA NAJUSPEŠNEJŠA REKLAMA

so oglasi v »Slovenca«.

Franc Erjavec

»pri zlati lopati« trgovina z železnino Ljubljana, Valvazorjev trg 7 (pri Hammerschmidt) priporoča svoje bogate zalogo prvovrstne težavnine ter tuči prvovrstni dalmatinski »Portland cement« po nizki ceni.

Kdor pride v Maribor,

naj ne zamudi obiskati moje trgovine z najboljšo emalirano - pločevinasto POSODO, kakor tudi porcelanasto in stekleno robo. - Cene zelo ugodne - pripravljajte se!

A. VICEL - Maribor, Glavni trg št. 5.

Lesena baraka

nasproti pivovarne »Union« ter zraven igrišča »Ilirija«, se proda. STANDARD OIL COMP., Balkan (Julij Ebert).

Rezanje drv

z motorno žago po Din 15... za kubični meter priporoča LILERSIC, Friškovec (za belgijsko vojašnico. 5361

Drva trboveljski premog

H. Petrič
Ljubljana
Gospodarska cesta 16
Telefon 343

Klobuke

čevlje, čepice, srajce, zimske majice, rokavice, nogavice, kravate, dežnike, dežne plašče l.dr. modno blago kupite najceneje pri

»Amerikancu«
Ljubljana, Stari trg 10
Kupujem polhove kože kakor tudi zajčje, lisčje in druge divjačine.

Potrži neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš srčno ljubljeni, dobri soprog, oziroma oče, brat in zet, gospod

Ivan Pirh

mestni ječar v pokoju

danes, dne 14. t. m. ob 1. uri ponoči, po dolgi in mukepolni bolezni, previden s tolažili sv. vere, mirno v Gospodu zaspal. - Pogreb nepozabnega pokojnika se vrši v sredo, dne 15. t. m. ob 1. uri popoldne iz hiše žalosti, Štepanja vas št. 61, na pokopališče v Štepanjo vas.

Ljubljana, dne 14. oktobra 1924.

ŽALUJOČI OSTALI

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani.

Modni salon M. Sedej Strnad

Prešernova ul. palača Mestne hranilnice

priporoča zadnje novosti dunajskih in pariških klobukov

Žalni klobuki vedno v zalogi

Najnižje cene!

Solidno blago!

P. n. bančnim zavodom

ter industrijskim podjetjem dobavljamo poslovne knjige itd. po posebnem naročilu v priznani fini izdelavi v najkrajšem času.

Knjigoveznica K. T. D. v LJUBLJANI
Kopitarjeva ulica 6/II.

Velika izbira najnovejših mod'ov in klobukov iz klobučine (Filz)

o modnem salonu

Ida Škof-Wanek naslednici

Ljubljana, Pod Trančo št. 2.

Predelavanje in preoblikovanje damskih klobukov
Točna postrežba! Priznana solidne cene!

Trboveljski premog
drva koks
ang. čški premog
slezjske brlake
dobavlja ILIRIJA tu
Kralja Petra trg 8. Tel. 220
Plačilo tudi na obroke.

GOBE in FIŽOL

kupuje SEVER in KOMP., Ljubljana, Wolfova ulica 12.

P. n.

šivilje gospodinj

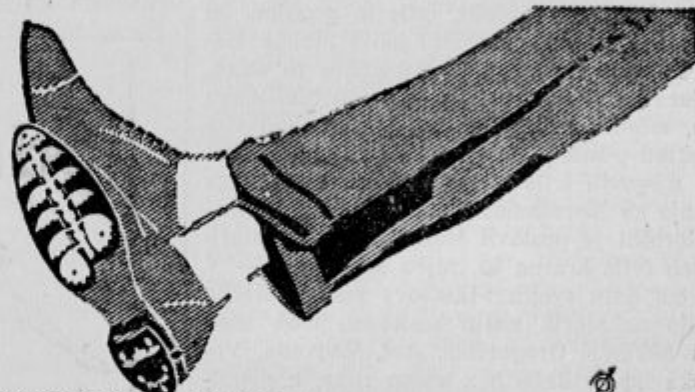
opozarjamo, da so zopet dospeli najboljši šivalni stroji in kolesa

„GRITZNER“

V VSEH OPREMAH

za rodbinsko in obrtno rabo. Istotam vseh vrst čevljarski stroji „Adler“ kakor: cilind. levoročni in kr. jaški.

Pouk v vezanju ter kropanju perila in nogavic (štolanje) brezplačno edino le pri Jos. Petelinc, Ljubljana blizu Prešernovega spomenika ob vodi. Popravila sprejemamo.

Palma kaučuk pete in podplati

omogočajo elastični, tihi hod, štedijo Vaše noge in Vašo obutev ter so tipežne, ši nego usnje.

Popolnoma varno naložite denar v

LJUBLJANSKO POSOJILNICO

R. Z. Z. O. Z.

ki posluje v NOVOPREUREJENIH PROSTORIH v LJUBLJANI MESTNI TRG 6 telefon 9.

Vloge na hranilne knjižice in tekoči račun obrestuje po

8%

ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Vloge z odpovednim rokom obrestuje tudi višje po dogovoru.

LIVARNA
ZVONOGLAS
MARIBOR

Dobavlja najboljšo bronaste zvonove, po kakovosti nadkriljujejo one iz predvojnega obdobja, tisti harmonični glasovi, 4 tedenski dobavni rok, večletno jamstvo. - Odlikovana trdka z zlato kolajno. Cene najnižje v Jugoslaviji